

Länsförsäkringar Bergslagen

Årsredovisning

2018

Innehåll

Inledning

- 3 Vd har ordet

Verksamheten

- 5 Förvaltningsberättelse
- 6 Femårsöversikt

Finansiella rapporter

- 7 Resultaträkning
- 8 Balansräkning
- 10 Rapport över förändring i eget kapital
- 11 Kassaflödesanalys
- 12 Resultatanalys
- 13 Noter till resultat- och balansräkningen
- 34 Underskrifter

Övrig information

- 35 Revisionsberättelse
- 38 Bolagets fullmäktige
- 39 Bolagsstyrningsrapport
- 41 Företagsledning och styrelse
- 42 Ord och uttryck

Mikael Sundquist på en av jubileumsdagarna som bolaget arrangerade på sex olika orter under 2018.

Vår kundägda affärsmodell har aldrig varit mer aktuell än nu

Vd har ordet. Det är faktiskt inte många företag i Sverige som får möjlighet att fira 170 år. Det är därför jag och medarbetarna i Länsförsäkringar Bergslagen med stolthet nu blickar tillbaka på året som gått, då bolaget firat 170 år.

Det har varit ett intensivt år med många aktiviteter. Som kundägt bolag ville vi självklart fira vårt 170-årsjubileum tillsammans med våra kunder. Vi bjöd därför in alla kunder till fartfyllda jubileumsdagar. Sagt och gjort, så har vi firat med ett hejdunderande 170-årskalas i Lindsberg, Karlskoga, Örebro, Köping, Västerås och Sala med över 15 000 besökare - i strålende sol! Vi firade också genom att ordna Pedal-

kraft 2018 - en nästan årslång cykeltur i syfte att bidra till ett hållbarare samhälle. Vi är nämligen övertygade om att vi borde vara fler som väljer cykeln, före bilen. För den egna hälsan, plånboken och för miljöns skull. Tillsammans med kunderna lyckades vi på åtta månader cykla ihop 1 miljon kilometer och därmed 1 miljon kronor till Bergslagslyftet, vårt lokala stöd till barn- och ungdomsaktiviteter.

Året avslutades med utdelning av en återbäring på 170 miljoner kronor, den största genom tiderna. Återbäring är mycket uppskattat av kunderna som då påminns om fördelarna med att vara kund i ett kundägt företag. Hela samhället går mot ökat intresse för hållbarhetsfrågor, delningsekonomi och närproducerade varor och tjänster. Vår kundägda affärsmodell har aldrig varit mer aktuell än nu.

>>>

Ett annorlunda år

Efter många år av stark tillväxt inom sakförsäkring, har ökade skadekostnader flera år i rad tvingats oss till mer drastiska åtgärder. Vi har bland annat behövt förändra prislistan för personbilsförsäkringar där vi fått höja premien inom områden som haft höga skadekostnader. Vi har också tagit bort vissa rabatter i vårt förmåns-koncept. Alla förändringar har förstås satt sina spår genom att tillväxten på antalet försäkringar har avtagit. Skadeprocenten har däremot gått ner och premievolymen upp, vilket resulterat att vi kan redovisa ett bättre försäkringsresultat än de senaste åren.

Inom bankverksamheten har vi haft fortsatt tillväxt, både genom att våra nöjda sakförsäkringskunder valt oss även inom bank och tack vare att storbankerna genomför åtgärder som inte uppskattas av alla. Volymer inom bankverksamheten är nu på en nivå som gör att vi nått lönsamhet både inom privat- och lantbruksmarknaden.

Det operativa resultatet har visat positiva siffror i alla delar; sakförsäkring, liv, fastighetsförmedling och Agria. Finansresultatet har varierat under året och särskilt under årets sista två månader backat en del. Fastighetsinvesteringarna har gett mycket bra avkastning, liksom vårt innehav i Länsförsäkringar AB.

Obligationer och övrigt räntebärande har varit svårt att få avkastning på i denna lågräntemiljö och aktieportföljen har svängt rejält under året, men slutar på minus.

Sammantaget har vi en totalavkastning

på 3,8 procent eller 251 miljoner kronor under 2018.

Branschens mest nöjda kunder

I den årliga undersökningen Svenskt Kvalitetsindex (SKI) får Länsförsäkringar toppbetyg år efter år. Vi har de mest nöjda kunderna inom försäkring, bank, bolån och

” Det känns väldigt bra att bolaget kunde ge en återbäring på 170 Mkr och att pengarna kom tillbaka till kundernas plånböcker, här i vårt område. Det är så det fungerar i ett lokalt och kundägt bolag.

fastighetsförmedling. Försäkring mäts inom flera delområden och vi toppar de flesta. Ett av skälen till att vi har de mest nöjda kunderna är sannolikt att vi är kundägda. Vi har bara en uppdragsgivare och vi har bara ett intresse att tillgodose, kundens. Det finns inga aktieägare som ska ha avkastning, utan allt överskott kommer kunderna till del i någon form. Återbäring är det mest konkreta exemplet.

Ett annat avgörande skäl till att kunderna är nöjda är förstås att vi har kompetenta, engagerade och motiverade medarbetare och franchisetagare. Att man som kund också kan samla hela sin vardagsekonomi, både bank, försäkring och pension hos en enda leverantör är också ett skäl för många kunder. Närmare 30 000 av våra kunder har upptäckt fördelen med att samla hela sin vardagsekonomi genom att bli Guldkund.

Framtidsspaning

Blickar vi framåt, så finns det risk för att konjunkturtoppen är passerad och vi går mot sämre tider. Räntan är på väg upp, men det går långsamt och vi kommer att få leva i lågräntemiljön i några år till. Det innebär bland annat ett begränsat bidrag från finansförvaltningen till försäkringsrörelsen och därmed fortsatt starkt fokus på lönsamheten i respektive verksamhetsgren i bolaget.

Även för kunderna gör det låga ränteläget att det är svårt att få avkastning på sina besparingar. Vi har en stark ambition att fortsätta öka våra kunders affärer med oss, ju större del av affärerna vi får ta hand om,

desto bättre överblick kan vi få över kundernas ekonomiska situation och på så sätt ge bättre råd. Hög kompetens i kundmötet blir allt viktigare framöver.

Goda förutsättningar för fortsatt framgång

Avslutningsvis vill jag kort sammanfatta den tillförsikt jag känner inför 2019. Vi har:

- Nöjda kunder
- Engagerade medarbetare
- Konkurrenskraftigt erbjudande
- Starkt varumärke
- Lokal närvaro
- Finansiell styrka

Ett varmt tack vill jag rikta till alla duktiga chefer, medarbetare, fastighetsmäklare och franchisetagare för ett mycket väl utfört arbete under året. Och till alla kunder för förtroendet ni gett oss.

Mikael Sundquist

Verkställande direktör
Länsförsäkringar Bergslagen

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören för Länsförsäkringar Bergslagen avger härmed årsredovisning för 2018, bolagets 171:a verksamhetsår.

VÄSENTLIGA HÄNDELSER UNDER ÅRET

Året har kännetecknats av fortsatt tillväxt inom såväl försäkringsverksamheten, som bank och pension. Brand i en industrilokal utanför Köping blev en av bolagets största skador för året, med en skadekostnad på nästan 20 Mkr. Vid så stora skador träder den återförsäkringslösning som bolaget tecknat in.

VÄSENTLIGA HÄNDELSER EFTER VERKSAMHETSÅRETS SLUT

Inga väsentliga händelser har inträffat efter verksamhetsårets slut.

RESULTAT OCH EKONOMISK STÄLLNING

Försäkringsrörelse

Försäkringsbeståndet inom sakförsäkring minskade med 8 195 försäkringar under året, där motoraffären stod för den största andelen. Olycksfallsaffären ökade med bra takt. Premieinkomst brutto uppgick till 1 402,6 Mkr (1 345,2). Premieinkomst i direkt försäkring ökade till 1 330,7 Mkr (1 281,0), vilket är ett resultat av en aktiv försäljning inom hela sakförsäkringsrörelsen. Ökning noteras inom nästan samtliga produkter. Premieinkomst inom mottagen återförsäkring uppgick till 72,0 Mkr (64,2). Premieintäkt före avgiven återförsäkring uppgick till 1 382,8 Mkr (1 314,5) vilket är 68,2 Mkr mer än året innan. Uppdelningen av premieintäkten mellan direkt försäkring och mottagen återförsäkring framgår av nedanstående tabell.

Premieintäkt	2018	2017
<i>Direkt försäkring</i>		
Hemma, villa, fritidshus	286,3	263,6
Sjuk- och olycksfall	54,5	44,5
Företag, fastighet, lantbruk	361,0	370,4
Trafik	195,0	195,6
Motorfordon	386,3	353,7
Totalt direkt försäkring	1 313,1	1 251,4
Mottagen återförsäkring	69,7	63,2
Total premieintäkt	1 382,8	1 314,6

Premier för avgiven återförsäkring uppgick till 87,2 Mkr (80,5). Premieintäkten efter avgiven återförsäkring uppgick till 1 295,5 Mkr (1 234,0). Skadekostnaden f.e.r. blev 38,7 Mkr högre än föregående år och uppgick till 1 046,6 Mkr (1 007,9). Avvecklingen av tidigare års avsättningar för oregerade skador f.e.r. resulterade i ett överskott på 9,1 Mkr (35,5). Skadekostnadsprocenten f.e.r. uppgick till 80,8 % (81,7). Driftskostnader f.e.r. i koncernens försäkringsrörelse uppgick till 201,9 Mkr (197,8). Driftskostnadsprocenten f.e.r. uppgick till 15,6 % (16,0). De totala driftskostnaderna för alla bolagets verksamheter (inkl skadereglering, Bank, Liv, Agria och fastighetsförmedling) uppgick till 451,2 Mkr (413,0) (not 6). Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat före återbäring uppgick i koncernen till 62,5 Mkr (35,0).

Kapitalförvaltning

Koncernens placeringstillgångar uppgick till 6 242,5 Mkr (6 014,5) vid verksamhetsårets slut. Året som helhet präglades av en orolig börs, vilket påverkade den noterade aktieportföljen negativt. Ökade värden på onoterade innehav bidrog positivt till avkastningen. Stockholmsbörsens index slutade på -7,7 procent. Totalavkastningen på koncernens kapitalplaceringar uppgick till 251,3 Mkr (678,7), vilket motsvarar 3,8 % (11,3). Direktavkastningen uppgick till 167,4 Mkr (68,5), vilket motsvarar 2,5 % (1,1).

Liv och Bank

Bolagets livförsäkringsverksamhet resulterade i ett resultat på 3,2 Mkr (4,6) under verksamhetsåret. Bankverksamheten resulterade i ett överskott på 20,9 Mkr (20,7). Liv- och bankverksamheterna redovisas under Övriga intäkter och kostnader i resultaträkningen under icke teknisk redovisning samt i not 9 Liv och Bank.

RESULTAT

Koncernens resultat före skatt uppgick till 319,3 Mkr (540,6) och årets resultat efter skatt till 310,7 Mkr (455,8). Skatt på årets resultat uppgick till 8,6 Mkr (84,7). Skatten redovisas i not 10.

Summa övrigt totalresultat för perioden, brutto efter skatt, uppgick till 1,6 Mkr (17,4). Årets totalresultat uppgick till 312,3 Mkr (473,2). Skatt på övrigt totalresultat uppgick till 0,4 Mkr (4,9).

HÅLLBARHETSRAPPORT

Bolagets hållbarhetsrapport återfinns i Verksamhetsåret & Hållbarhetsrapport som finns på Länsförsäkringar Bergslagens hemsida.

VÄSENTLIGA RISKER OCH OSÄKERHETSFAKTORER

Försäkringsrisker

Bolagets riskportfölj i direkt affär bedöms vara väl balanserad. Den genomsnittliga skadeprocenten f.e.r. på 82,3 % (84,0) under senaste 5-årsperioden återspeglar försäkringsrisken. För att begränsa riskerna i försäkringsrörelsen tecknar bolaget återförsäkring. Återförsäkringskyddet beskrivs mer ingående i not 2.

Den mottagna affären innehåller huvudsakligen svensk affär. Premieinkomsten uppgick under verksamhetsåret till 72,0 Mkr (64,2) eller 5,1 % (4,8) av totala premieinkomsten. Största risken i mottagen affär bedöms vara den i affären ingående Nordiska Kärnförsäkringspoolen. Maximal ansvarighet per skadehändelse i Nordiska Kärnförsäkringspoolen uppgår för bolagets del till 35,8 Mkr.

I vår kapitalförvaltning har vi identifierat placeringsrisker bestående av kursrisk, valutarisik, fastighetsrisk samt ränterisk. I not 2 lämnas en mer ingående redogörelse över bolagets risker och riskhantering.

Koncernen

Koncernen består av moderbolaget Länsförsäkringar Bergslagen (578000-9956) samt de helägda dotterbolagen Fastighets AB Congresshuset i Västerås (556185-9835), Länsförsäkringar Bergslagen Fastigheter AB (556683-5855) och Fastighetsförmedling i Lindesberg AB (556848-4041).

Koncernredovisningen är upprättad enligt förvärvsmetoden. Koncernens egna kapital inklusive årets resultat uppgår till 3 797,7 Mkr (3 465,1).

Dotterbolag

Länsförsäkringar Bergslagen äger aktier i tre helägda dotterbolag, Fastighets AB Congresshuset i Västerås vars verksamhet är att förvalta egen fastighet för uthyrning till konsert-, konferens- och restaurangverksamhet samt kontorslokaler, Länsförsäkringar Bergslagen Fastigheter AB vars verksamhet är att äga och förvalta aktier i publika aktiebolag samt Fastighetsförmedling i Lindesberg AB vars verksamhet är att förmedla fastigheter (se not 12).

Förslag till resultatdisposition

Styrelsen och verkställande direktören föreslår bolagsstämman besluta att årets resultat för moderbolaget, 57 280 259 kr jämte balanserad vinst, 1 575 403 889 kr, totalt 1 632 684 148 kr överförs i ny räkning.

Femårsöversikt

KONCERNEN	2018	2017	2016	2015	2014
RESULTAT					
Premieintäkter f.e.r.	1 295 533	1 234 045	1 143 193	1 049 862	1 020 998
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen *)	19 882	13 953	25 050	2 427	13 966
Försäkringsersättningar f.e.r.	-1 046 597	-1 007 908	-984 132	-852 451	-835 862
Driftskostnader f.e.r.	-201 921	-197 879	-198 288	-178 714	-172 705
Övriga tekniska kostnader f.e.r.	-4 360	-7 219	-8 112	-3 754	-3 850
Tekniskt resultat före återbäring	62 537	34 992	-22 289	17 370	22 547
Återbäring	-	-164 833	-	-	-
Tekniskt resultat i försäkringsrörelsen	62 537	-129 841	-22 289	17 370	22 547
Finansrörelsens resultat	230 555	643 108	478 749	303 376	371 830
Övriga intäkter och kostnader	26 161	27 324	5 268	1 835	-4 687
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt	319 253	540 591	461 728	322 581	389 690
ÅRETS RESULTAT EFTER BOKSLUTSDISPOSITIONER OCH SKATT	329 895	455 872	375 511	283 811	336 783
ÅRETS TOTALRESULTAT	331 536	473 231	376 802	285 102	338 074
*) Kalkylränta	0,4%	0,3%	0,2%	0,9%	0,9%
EKONOMISK STÄLLNING					
Placeringstillgångar, verkligt värde	6 242 521	6 014 472	5 527 659	4 792 427	4 431 112
Premieinkomst f.e.r. P	1 315 419	1 264 676	1 180 009	1 092 377	1 052 538
Försäkringstekniska avsättningar f.e.r.	2 496 908	2 597 419	2 269 092	2 073 971	1 973 402
KONSOLIDERINGSKAPITAL					
Beskattat eget kapital	3 797 715	3 465 100	2 991 874	2 615 072	2 329 970
Uppskjuten skatt	625 435	670 397	590 618	517 596	479 010
Konsolideringskapital K	4 423 150	4 135 497	3 582 492	3 132 668	2 808 980
Konsolideringsgrad K/P	336%	327%	304%	287%	267%
Erforderlig solvensmarginal **)	-	-	-	231 700	213 121
Kapitalbas	-	-	-	3 132 668	2 808 980
Kapitalbas SII **)	4 526 804	4 142 180	3 564 919	-	-
SCR - Solvency Capital Requirement	1 933 433	2 044 823	1 768 646	-	-
SCR-kvot	234%	203%	201%	-	-
MCR - Minimum Capital Requirement	483 358	511 206	461 898	-	-
MCR-kvot	937%	810%	805%	-	-
**) Enligt Solvens II. Primärkapital 100 %. För definition, se Ord och uttryck					
NYCKELTAL					
Försäkringsrörelsen					
Skadeprocent f.e.r.	80,8%	81,7%	86,1%	81,2%	81,9%
Driftskostnadsprocent f.e.r.	15,6%	16,0%	17,3%	17,0%	16,9%
Totalkostnadsprocent f.e.r.	96,4%	97,7%	103,4%	98,2%	98,8%
Kapitalförvaltningen					
Direktavkastning ***)	2,5%	1,1%	1,5%	1,8%	1,9%
Totalavkastning ***)	3,8%	11,3%	9,6%	6,5%	9,2%
***) I beräkningen av direkt- och kapitalavkastningen har marknadsvärdet på fastigheterna reducerats med de låneskulder som hör till fastigheterna.					

Resultaträkning

TEKNISK REDOVISNING AV SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSE		KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	Noter	2018	2017	2018	2017
Premieintäkter f.e.r.					
Premieinkomst	3	1 402 642	1 345 153	1 402 642	1 345 153
Premier för avgiven återförsäkring	3	-87 223	-80 477	-87 223	-80 477
Förändring i Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker		-19 886	-30 631	-19 886	-30 631
S:a premieintäkter		1 295 533	1 234 045	1 295 533	1 234 045
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen					
	4	19 882	13 953	19 882	13 953
Försäkringsersättningar f.e.r.					
Utbetalda försäkringsersättningar före avgiven återförsäkring	5	-1 027 885	-922 504	-1 027 885	-922 504
Återförsäkrarens andel	5	27 025	37 896	27 025	37 896
Förändring i avsättning för oregerade skador före avgiven återförsäkring		-33 608	-170 855	-33 608	-170 855
Återförsäkrarens andel		-12 129	47 555	-12 129	47 555
S:a försäkringsersättningar		-1 046 597	-1 007 908	-1 046 597	-1 007 908
Driftskostnader					
	6, 27, 28	-201 921	-197 879	-199 101	-200 028
Övriga tekniska kostnader	7	-4 360	-7 219	-4 360	-7 219
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat före återbäring		62 537	34 992	65 357	32 844
Återbäring		-	-164 833	-	-164 833
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		62 537	-129 841	65 357	-131 989
ICKE-TEKNISK REDOVISNING					
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		62 536	-129 841	65 356	-131 989
Kapitalavkastning, intäkter	8	273 935	247 936	174 812	249 133
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	8	216 206	417 975	127 917	259 520
Kapitalavkastning, kostnader	8	-11 443	-8 054	-11 443	-8 053
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	8	-228 260	-796	-229 121	-1 396
Kapitalavkastning överförd till skadeförsäkringsrörelsen	4	-19 882	-13 953	-19 882	-13 953
Övriga intäkter och kostnader	9	26 161	27 323	26 161	27 323
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt		319 253	540 591	133 800	380 586
Bokslutsdispositioner					
Förändring av säkerhetsreserv				-45 000	-80 000
Förändring av periodiseringsfond				-43 300	-1 000
Resultat före skatt		319 253	540 591	45 500	299 586
Skatt på årets resultat	10	10 642	-84 719	11 780	-66 319
ÅRETS RESULTAT		329 895	455 872	57 280	233 266
RAPPORT ÖVER TOTALRESULTAT					
Årets resultat		329 895	455 872	57 280	233 266
<i>Övrigt totalresultat för året</i>					
Vinst vid omvärdering av rörelsefastigheter		2 067	22 255		
Skatt hänförlig till poster i övrigt totalresultat	10	-426	-4 896		
Summa övrigt totalresultat för året, netto efter skatt		1 641	17 359	-	-
SUMMA TOTALRESULTAT		331 536	473 231	57 280	233 266

Balansräkning

TILLGÅNGAR	Noter	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
		2018	2017	2018	2017
Placeringstillgångar					
Byggnader och mark	11				
Förvaltningsfastigheter		605 000	605 000	473 355	473 355
Rörelsefastigheter		103 355	103 555	-	-
Aktier och andelar i koncernföretag	12	-	-	416 055	416 915
Aktier och andelar	13,14	4 287 922	4 230 990	3 086 291	3 113 808
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	13,14	1 244 986	1 073 378	1 244 986	1 073 378
Övriga lån		150	731	131 968	22 435
Depåer hos företag som avgivit återförsäkring		1 108	1 018	1 108	1 018
S:a placeringstillgångar		6 242 521	6 014 472	5 353 763	5 100 909
ÅF:s andel av försäkringstekniska avsättningar					
Oreglerade skador	20	331 471	343 599	331 471	343 599
S:a ÅF:s andel av försäkringstekniska avsättningar		331 471	343 599	331 471	343 599
Fordringar					
Fordringar avseende direkt försäkring	15	416 736	491 832	416 736	491 832
Fordringar avseende återförsäkring		27 914	24 097	27 914	24 097
Aktuell skattefordran		-	7 671	-	7 671
Uppskjuten skattefordran		1 077	993	1 077	993
Övriga fordringar		115 407	23 495	112 884	22 259
S:a fordringar		561 134	548 088	558 611	546 852
Andra tillgångar					
Materiella tillgångar och varulager	16	13 438	9 550	4 599	5 059
Kassa och bank		406 703	573 032	334 264	564 357
S:a andra tillgångar		420 141	582 582	338 863	569 416
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter					
Upplupna ränte- och hyresintäkter		12 532	9 896	11 802	9 835
Förutbetalda anskaffningskostnader	17	15 594	15 962	15 594	15 962
S:a förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		28 126	25 858	27 396	25 797
SUMMATILLGÅNGAR		7 583 393	7 514 599	6 610 104	6 586 573

Balansräkning

EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		KONCERNEN		MODERBOLAGET	
		Noter	2018	2017	2018
Eget kapital					
Uppskrivningsfond		-	-	77 412	77 412
Reservfond		-	-	27 211	27 211
Reserver		62 553	59 838	-	-
Balanserad vinst		3 405 267	2 929 390	1 575 404	1 342 137
Årets resultat		329 895	475 872	57 280	233 266
S:a eget kapital		3 797 715	3 465 100	1 737 307	1 68 026
<i>Varav bundet eget kapital</i>					
				104 622	104 622
<i>Varav fritt eget kapital</i>					
				1 632 684	1 575 404
Obeskattade reserver	18			1 369 789	1 281 489
Försäkringstekniska avsättningar (före avgiven återförsäkring)					
Ej intjänade premier och kvardröjande risker	19	581 613	561 729	581 613	561 729
Oreglerade skador	20	2 242 395	2 209 289	2 242 395	2 209 289
Återbäring och rabatter		4 371	170 000	4 371	170 000
S:a försäkringstekniska avsättningar		2 828 379	2 941 018	2 828 379	2 941 018
Andra avsättningar					
Pensioner och liknande förpliktelser	21	5 227	5 916	5 227	5 916
Avsättning för uppskjuten skatt	22	625 435	670 397	322 776	367 408
Övriga avsättningar	23	3 000	4 500	3 000	4 500
S:a andra avsättningar		633 662	680 813	331 003	377 824
Skulder					
Skulder avseende direkt försäkring	24	753	634	753	634
Skulder avseende återförsäkring		23 065	18 380	23 065	18 380
Aktuell skatteskuld		18 868	-	18 868	-
Derivat	13, 14	15 331	9 195	15 331	9 195
Övriga skulder	25	94 870	232 815	119 314	114 826
S:a skulder		152 887	261 024	177 331	143 035
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		170 750	166 644	166 295	163 181
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		7 583 393	7 514 599	6 610 104	6 586 573

Rapport över förändring i eget kapital

KONCERNEN	Omvärdering rörelsefastighet	Reserver	Balanserade vinstmedel	Årets resultat	Summa Eget kapital
Ingående balans per 1 januari 2017		42 479	2 573 884	375 511	2 991 874
Årets resultat				455 872	455 872
<i>Övrigt totalresultat för året</i>					
Omvärdering - brutto		22 255			22 255
Omvärdering - skatt		-4 896			-4 896
Summa totalresultat		17 359			17 359
Omföring av föregående års resultat			375 511	-375 511	
Utgående balans per 31 december 2017		59 838	2 949 384	455 872	3 465 100
Ingående balans per 1 januari 2018		59 838	2 949 384	455 872	3 465 100
Årets resultat				329 895	329 895
<i>Övrigt totalresultat för året</i>					
Omvärdering - brutto		2 067			2 067
Omvärdering - skatt		-426			426
Förändring ny skattesatts		1 074			1 074
Summa totalresultat		2 715			2 715
Omföring av föregående års resultat			455 872	-455 872	
Utgående balans per 31 december 2018		62 553	3 405 267	329 895	3 797 715
	Bundet eget kapital		Fritt eget kapital		
MODERBOLAGET	Uppskrivningsfond	Reservfond	Balanserade vinstmedel	Årets resultat	Summa Eget kapital
Ingående balans per 1 januari 2017	77 412	27 211	1 158 774	183 364	1 446 760
Årets resultat				233 266	233 266
Omföring av föregående års resultat			183 364	-183 364	
Utgående balans per 31 december 2017	77 412	27 211	1 342 138	233 266	1 680 027
Ingående balans per 1 januari 2018	77 412	27 211	1 342 138	233 266	1 680 027
Årets resultat				57 280	57 280
Omföring av föregående års resultat			233 266	-233 266	
Utgående balans per 31 december 2018	77 412	27 211	1 575 404	57 280	1 737 307

Kassaflödesanalys

DIREKT METOD	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	2018	2017	2018	2017
LÖPANDE VERKSAMHET				
<i>Försäkringsrörelsen</i>				
Premieinbetalningar	1 480 329	1 293 962	1 480 329	1 293 962
Utbetalningar av premier till återförsäkrare	-82 538	-76 610	-82 538	-76 610
Skadeutbetalningar	-1 027 885	-922 504	-1 027 885	-922 504
Skadeinbetalningar från återförsäkrare	23 208	36 687	23 208	36 687
Driftsutgifter	-266 183	-189 922	-267 006	-193 609
Utbetalningar av återbäring	-165 629	-25	-165 629	-25
Ersättning för övertagna reserver	-	9 070	-	9 070
<i>Kapitalförvaltningen</i>				
Direktavkastning	161 245	53 768	62 791	53 937
Nettoinvesteringar i:				
- aktier & andelar i koncernföretag	-	-	860	-500
- finansiella placeringstillgångar	-281 475	186 205	-247 642	188 669
Kassaflöde från den löpande verksamheten	-166 144	380 617	-229 908	379 500
Investeringsverksamheten				
Nettoinvesteringar i materiella tillgångar	-185	-1 259	-185	-1 259
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-185	-1 259	-185	-1 259
Årets kassaflöde	-166 329	379 358	-230 093	378 241
Likvida medel vid årets början	573 032	193 674	564 357	186 116
Årets kassaflöde	-166 329	379 358	-230 093	378 241
Likvida medel vid årets slut	406 703	573 032	334 264	564 357

Resultatanalys

MODERBOLAGET - Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat

	Not	Totalt 2018	Direkt försäkring i Sverige				Summa dir.förs. i Sverige	Mottagen återförsäkring	
			Hem Villa Fritidshus	Företag Fastighet Lantbruk	Sjuk- & olycksfall	Motorfordon			Trafik
Premieintäkt f.e.r.	1	1 295 533	277 251	345 636	51 587	379 286	172 085	1 225 845	69 688
Kapitalavkastning från finansrörelsen		19 886	-	-	2 000	-	11 155	13 155	6 727
Försäkringsersättningar f.e.r.	2	-1 046 597	-253 618	-247 826	-22 999	-289 126	-168 935	-982 504	-64 093
Driftskostnad f.e.r.		-199 101	-44 874	-66 684	-8 207	-50 650	-27 775	-198 190	-911
Övriga tekniska kostnader f.e.r.		-4 360	-	-	-	-	-4 360	-4 360	-
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		65 357	-21 241	31 126	22 381	39 510	-17 830	53 946	11 411
Avvecklingsresultat									
Avvecklingsresultat, brutto		14 927	-8 146	-600	14 991	-2 572	11 254	14 927	-
Återförsäkrarens andel		-5 839	-268	-3 397	3 379	44	-5 597	-5 839	-
Avvecklingsresultat f.e.r.		9 088	-8 414	-3 997	18 370	-2 528	5 657	9 088	-
Försäkringstekniska avsättningar, före avgiven återförsäkring									
Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker		581 613	135 970	147 646	26 828	176 039	89 301	575 784	5 829
Avsättning för oregrerade skador		2 242 395	127 339	288 573	219 589	63 191	905 712	1 604 404	637 991
Avsättning för återbäring		4 371	949	1 189	161	1 366	706	4 371	-
Summa försäkringstekniska avsättningar, efter avgiven återförsäkring		2 828 379	264 258	437 408	246 578	240 596	995 719	2 184 559	643 820
Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar									
Avsättning för oregrerade skador		331 471	175	85 909	11 371	-	234 016	331 471	-
NOTER TILL RESULTATANALYS									
NOT 1									
Premieintäkt f.e.r.		1 295 533	277 252	345 636	51 587	379 286	172 085	1 225 846	69 687
Premieinkomst före avgiven återförsäkring		1 402 641	299 247	397 312	57 561	384 427	192 117	1 330 663	71 978
Premier för avgiven återförsäkring		-87 223	-9 019	-45 369	-2 930	-6 965	-22 940	-87 223	-
Förändring i Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker		-19 886	-12 977	-6 307	-3 044	1 824	2 908	-17 596	-2 290
NOT 2									
Försäkringsersättningar f.e.r.		-1 046 597	-253 617	-247 826	-22 999	-289 126	-168 934	-982 502	-64 095
Utbetalda försäkringsersättningar		-1 000 858	-246 686	-268 111	-29 356	-285 751	-130 955	-960 859	-39 999
Före avgiven återförsäkring		-929 821	-218 210	-268 842	-25 898	-256 003	-120 869	-889 822	-39 999
Återförsäkrarens andel		27 025	1 427	18 134	-	82	7 382	27 025	-
Skaderegleringskostnader		-98 065	-29 903	-17 403	-3 458	-29 832	-17 469	-98 065	-
Förändring i Avsättning för oregrerade skador f.e.r.		-45 736	-6 932	20 285	6 357	-3 373	-37 979	-21 642	-24 094
Före avgiven återförsäkring		-33 608	-5 237	37 711	2 741	-3 335	-41 393	-9 514	-24 094
Återförsäkrarens andel		-12 129	-1 694	-17 426	3 616	-39	3 414	-12 129	-

Noter till resultat- och balansräkningen

Om inget annat anges, avser uppgifterna i notförteckningen både koncernen och moderbolaget. Samtliga belopp anges i Tkr och är avrundade till närmaste tusental.

Not 1 Redovisningsprinciper

ALLMÄNNA FÖRUTSÄTTNINGAR

Årsredovisningen och koncernredovisningen avges per 31 december 2018 och avser Länsförsäkringar Bergslagen som är ett ömsesidigt försäkringsbolag med säte i Västerås. Adressen till huvudkontoret är Stora gatan 41, Västerås och organisationsnumret är 578000-9956.

I denna not beskrivs inledningsvis koncernens redovisningsprinciper. Moderbolaget tillämpar samma redovisningsprinciper som koncernen, med de avvikelser som anges i avsnittet "Moderbolagets redovisningsprinciper".

Överensstämmelse med normgivning och lag

Koncernredovisningen för Länsförsäkringar Bergslagen har upprättats i enlighet med Lagen om Årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL), Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd 2008:26, RFR 1 Kompletterande redovisningsregler för koncerner, samt International Financial Reporting Standards (IFRS) och tolkningar av International Financial Reporting Interpretations Committee (IFRIC) som antagits av EU.

Moderbolaget tillämpar samma redovisningsprinciper som koncernen utom i de fall som anges i avsnittet "Moderbolagets redovisningsprinciper". De avvikelser som förekommer mellan moderbolaget och koncernen föranleds av begränsningar i möjligheterna att tillämpa IFRS i moderbolaget till följd av ÅRFL samt i vissa fall av skatteskäl.

Bedömningar och uppskattningar i de finansiella rapporterna

Upprättande av redovisning i enlighet med IFRS kräver att företagsledningen gör bedömningar och uppskattningar samt gör antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av intäkter, kostnader, tillgångar, skulder och eventalförpliktelser. Dessa uppskattningar och bedömningar, som görs av ledningen, är baserade på historiska erfarenheter och grundar sig på den bästa information som fanns tillgänglig på balansdagen. Det verkliga utfallet kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar.

Uppskattningar och antaganden ses över regelbundet. Ändringar av uppskattningar redovisas i den period ändringen görs om den endast påverkar denna period, eller i den period ändringen görs och framtida perioder om ändringen påverkar både aktuell period och framtida perioder.

Bedömningar ligger till grund för värdering av nivå 3 tillgångar. Se not 14 för information om hur värdering har skett.

Bedömningar och uppskattningar som ligger till grund för redovisning och värdering av byggnader och mark samt försäkringstekniska avsättningar har en betydande inverkan på de finansiella rapporterna. Upplysningar om värderingsmetod avseende byggnader och mark framgår av not 11. Värdering av avsättningarna behandlas i nedanstående avsnitt om redovisning av försäkringsavtal samt i not 2, där upplysningar om risker i verksamheten lämnas.

Nya och ändrade redovisningsprinciper 2018

Inga av de standarder som trätt ikraft och som ska tillämpas för första gången för räkenskapsår som börjar 1 januari 2018 har haft någon väsentlig inverkan på koncernens redovisningsprinciper eller upplysningar för det aktuella räkenskapsåret eller föregående räkenskapsår och förväntas inte heller ha någon väsentlig inverkan på kommande perioder.

IFRS 15 "Revenue from contracts with customers" reglerar hur redovisning av intäkter, från andra avtal än försäkringsavtal, ska ske. De principer som IFRS 15 bygger på ska ge användare av finansiella rapporter mer användbar information om företagets intäkter. Den utökade upplysningsskyldigheten innebär att information om intäktslag, tidpunkt för reglering, osäkerheter kopplade till intäktsredovisning samt kassaflöde hänförligt till företagets kundkontrakt ska lämnas. En intäkt ska enligt IFRS 15 redovisas när kunden erhåller kontroll över den försålda varan eller tjänsten och har möjlighet att använda och erhåller nyttan från varan eller tjänsten. IFRS 15 ersätter IAS 18 Intäkter och IAS 11 Entreprenadavtal samt därtill hörande SIC och IFRIC. IFRS 15 träder ikraft den

1 januari 2018 och är antagen av EU. Förtida tillämpning är tillåten. IFRS 15 är en heltäckande standard för att bestämma hur stora intäkter som ska redovisas och när dessa intäkter ska redovisas. Denna standard bedöms inte få någon effekt på koncernens finansiella rapporter.

Beslutade men ännu inte tillämpade standarder

Ett antal nya standarder och tolkningar träder ikraft för räkenskapsår som börjar efter 1 januari 2019 och har inte tillämpats vid upprättandet av denna finansiella rapport. Inga av dessa förväntas ha någon väsentlig inverkan på koncernens finansiella rapporter med undantag av de som följer nedan.

IFRS 9 "Finansiella instrument" hanterar klassificering och värdering av finansiella tillgångar och skulder. Den fullständiga versionen av IFRS 9 gavs ut i juli 2014 och är antagen av EU. Den ersätter de delar av IAS 39 som hanterar klassificering och värdering av finansiella instrument.

IFRS 9 behåller en blandad värderingsansats men förenklar denna ansats i vissa avseenden. Det kommer att finnas tre värderingskategorier för finansiella tillgångar, upplupet anskaffningsvärde, verkligt värde över övrigt totalresultat och verkligt värde över resultaträkningen. Hur ett instrument ska klassificeras beror på företagets affärsmodell och instrumentets karaktäristika. Investeringar i eget kapitalinstrument ska redovisas till verkligt värde över resultaträkningen men det finns även en möjlighet att vid första redovisningstillfället redovisa instrumentet till verkligt värde över övrigt totalresultat. Ingen omklassificering till resultaträkningen kommer då ske vid avyttring av instrumentet.

För finansiella skulder ändras inte klassificeringen och värderingen förutom i det fall då en skuld redovisas till verkligt värde över resultaträkningen baserat på verkligt värde alternativet.

Standarden tillämpas från räkenskapsår som påbörjas 1 januari 2018. Försäkringsföretag har möjlighet att uppskjuta tillämpningen av standarden till dess att IFRS 17, Insurance Contracts, börjar tillämpas, dock senast 2022. Koncernen kommer att tillämpa möjligheten att skjuta på tillämpningen av IFRS 9 från och med 1 januari 2018 då IFRS 9 har trätt i kraft.

IFRS 16 Leases publicerades i januari 2016 och ersätter IAS 17 Leasingavtal och där till hörande tolkningar. Den största effekten från de nya reglerna är att en leasingtagare ska redovisa en leasingtillgång (rätten att använda en tillgång) och en finansiell skuld i balansräkningen. I resultaträkningen ersätts den linjära operationella leasingkostnaden av en kostnad för avskrivning av den leasade tillgången och en räntekostnad för den finansiella skulden. I nuläget redovisar inte leasingtagaren operationella leasingar i balansräkningen. Koncernens bedömning är att denna standard inte kommer att ha någon väsentlig effekt på koncernens finansiella rapporter. Standarden tillämpas från 1 januari 2019.

IFRS 17 Försäkringsavtal. IASB publicerade i maj 2017 den nya redovisningsstandard IFRS 17 Försäkringsavtal som ska ersätta den befintliga standarden IFRS 4 Försäkringsavtal. Standarden förväntades ursprungligen tillämpas från och med den 1 januari 2021 men IASB beslutade preliminärt i november 2018 att senarelägga ikraftträdandet av standarden med ett år. Standarden förväntas därmed tillämpas från och med den 1 januari 2022 med ett tillhörande jämförelseår enligt samma principer. Vid övergång ska IFRS 17 tillämpas retroaktivt. Om det inte är genomförbart ska användare tillämpa en av två förenklingmetoder: "den modifierade retroaktiva metoden" eller "verkligt värde-metoden".

Syftet med standarden är att öka jämförbarheten och transparensen i redovisningen av försäkringsavtal. Vidare syftar standarden till att eliminera brister och motsägelser i den befintliga metodiken genom att tillhandahålla ett principbaserat regelverk för redovisning samt öka upplysningskraven. IFRS 17 förändrar värderingen och presentationen av försäkringsåtaganden.

Jämfört med nuvarande redovisningsstandard IFRS 4 är definitionen av betydande försäkringsrisk i ett försäkringsavtal i allt väsentligt densamma enligt IFRS 17. De mest väsentliga förändringarna är att försäkringsavtal ska värderas till dess nuvärde baserat på aktuella antaganden och uppskattningar som omvärderas i varje rapportperiod, samt mer omfattande krav på hur försäkringsavtal ska aggregeras och presenteras. Rapport över

Noter till resultat- och balansräkningen

resultat och övrigt totalresultat kommer framgent att bestå av ett finansresultat från försäkringsavtal och ett resultat från försäkringstjänster, där intäkter redovisas i takt med att försäkringsskyddet tillhandahålls. Avtal som initialt bedöms vara förlustavtal ska redovisas direkt i resultaträkningen. Rapport över finansiell ställning förändras till att minst inkludera tillgångar för försäkringsavtal och skulder för försäkringsavtal. I båda rapporterna ska utgivna försäkringsavtal redovisas separat från avgivna försäkringsavtal. Den nya standarden föreskriver två redovisningsmetoder för försäkringsavtal som är aktuella för Länsförsäkringar Bergslagen. Länsförsäkringar Bergslagen initiala bedömning är att företaget kommer använda sig av den förenklade redovisningsmetoden, premiefördelningsmetoden, i och med att löptiden för försäkringsskyddet i all väsentlighet är eller understiger ett år för försäkringsavtalen. Premiefördelningsmetoden är kassaflödesbaserad och värderar skuld för återstående försäkringsskydd baserat på avtalade och faktiskt mottagna premier. På grund av osäkerheten kring tillämpningen av standarden i Sverige har länsförsäkringar Bergslagen ännu inte analyserat de kvantitativa effekterna av IFRS 17 på företagets finansiella rapporter. Med syfte att säkerställa implementeringen av IFRS 17 driver Länsförsäkringar Bergslagen ett gemensamt projekt med övriga 22 länsförsäkringsbolag inkluderande tolkningar och principval samt krav på gemensamma IT-system. Via projektet förs en aktiv dialog med Finansinspektionen genom de diskussionsmöten med branschen som Finansinspektionen initierat. Finansinspektionen har ännu inte fastställt hur implementeringen av standarden ska ske i juridisk person eller i koncernredovisningen för onoterade försäkringsföretag i Sverige.

Standarden är ännu inte antagen av EU och IASB genomför för närvarande ett arbete för att fastställa eventuella förändringar gällande utformningen av standarden.

Inga andra av de IFRS eller IFRIC-tolkningar som ännu inte har trätt i kraft, väntas ha någon väsentlig inverkan på koncernen.

Valuta

Moderbolagets funktionella valuta är svenska kronor som även utgör rapporteringsvalutan för moderbolaget och för koncernen. Funktionell valuta är valutan i de primära ekonomiska miljöer bolagen bedriver sin verksamhet. Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan till den valutakurs som föreligger på transaktionsdagen. Monetära tillgångar och skulder i utländsk valuta räknas om till den funktionella valutan till den valutakurs som föreligger på balansdagen. Valutakursdifferenser som uppstår vid omräkningarna redovisas i resultaträkningen.

Resultatredovisning

Resultatet redovisas i två huvuddelar. Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat samt ett icke-tekniskt resultat, som omfattar den del av kapitalavkastningen som återstår efter överförd avkastning till försäkringsrörelsen. Kapitalavkastningen inkluderar realiserade värdeförändringar. Den överförda kapitalavkastningen har beräknats på halva premieintäkten f.e.r. samt på medelvärdet av in- och utgående avsättningar för oreglerade skador f.e.r. under året. Använda räntesatser visas under not 4.

KONSOLIDERINGSPRINCIPER

Dotterföretag

Dotterföretag är företag som står under ett bestämmande inflytande från moderbolaget. Koncernen kontrollerar ett företag när den exponeras för eller har rätt till rörlig avkastning från sitt innehav i företaget och har möjlighet att påverka avkastningen genom sitt bestämmande inflytande. Vid bedömningen om ett bestämmande inflytande föreligger, beaktas potentiella röstberättigande aktier som utan dröjsmål kan utnyttjas eller konverteras. Dotterföretag redovisas enligt förvärvsmetoden. Dotterföretags finansiella rapporter tas in i koncernredovisningen från och med förvärvstidpunkten till det datum då det bestämmande inflytandet upphör.

Transaktioner som elimineras vid konsolidering

Koncerninterna fordringar och skulder, intäkter eller kostnader och realiserade vinster eller förluster som uppkommer från interna transaktioner mellan koncernföretag, elimineras i sin helhet vid upprättandet av koncernredovisningen. Realiserade vinster som uppkommer från transaktioner med intresseföretag och gemensamt kontrollerade företag elimineras i den utsträckning som motsvarar koncernens ägarandel i företaget. Realiserade förluster elimineras på samma sätt som realiserade vinster, men endast i den utsträckning det inte finns något nedskrivningsbehov.

INTÄKTER

Intäkter hänförliga från försäkringsavtal behandlas under avsnittet "Redovisning av försäkringsavtal".

Intäkter för förmedling av bank-, fond- och livtjänster

Bolaget förmedlar ett brett utbud av försäkring inom livområdet samt bank- och fondtjänster genom avtal med Länsförsäkringar AB och dess helägda dotterbolag. För de förmedlade affärerna har bolaget ansvaret för kundrelationerna och erhåller ersättning för detta. Intäkterna redovisas i det icke tekniska resultatet under Övriga intäkter och kostnader. Intäkterna redovisas i den takt de tjänas in, det vill säga när tjänsten utförs.

Hyresintäkter

Hyresintäkter och kostnader redovisas som driftsnetto under kapitalavkastningen.

Ränteintäkter

För alla räntebärande finansiella instrument (även de som värderats till verkligt värde) redovisas ränteintäkter med tillämpning av effektivräntemetoden.

FINANSIELLA INSTRUMENT

Finansiella tillgångar eller skulder tas upp i balansräkningen när bolaget blir part enligt instrumentets avtalsmässiga villkor (affärsdagsredovisning). Kundfordringar tas upp i balansräkningen när de faktureras. Leverantörs-skulder tas upp när faktura mottagits. Andra skulder tas upp när motparten har presterat och en avtalsenlig skyldighet att betala föreligger (även om faktura ännu inte mottagits). Finansiella tillgångar tas bort från balansräkningen när rättigheterna i avtalet realiserats, förfaller eller bolaget förlorar kontrollen över dem. Detsamma gäller för delar av finansiella tillgångar.

Finansiella skulder tas bort från balansräkningen när förpliktelsen i avtalet fullgörs eller på annat sätt utsläcks. Detsamma gäller för delar av finansiella skulder. Finansiella tillgångar och skulder presenteras brutto i balansräkningen om det inte finns en rätt och en avsikt att reglera mellan-havandena netto. I dessa fall presenteras posterna netto. För alla räntebärande finansiella instrument (även de som värderas till verkligt värde) redovisas ränteintäkter och räntekostnader med tillämpning av effektivräntemetoden. Upplupen ränta på räntebärande tillgångar och skulder redovisas tillsammans med tillgången eller skulden som räntan belöper på.

Finansiella instrument redovisas initialt till anskaffningsvärde. Anskaffningsvärde för finansiella instrument som klassificerats som finansiella tillgångar redovisade till verkligt värde via resultaträkningen består av verkligt värde exklusive transaktionskostnader. Transaktionskostnader (exempelvis courtage) för dessa instrument kostnadsförs således direkt som kapitalförvaltningskostnader. För övriga finansiella instrument motsvarar anskaffningsvärdet instrumentets verkliga värde inklusive transaktionskostnader. Efter anskaffningstillfället beror redovisning och värdering av finansiella instrument av hur de har klassificerats enligt nedan. För redovisade värden med uppdelning på värderingskategori se not 14.

Klassificering av finansiella instrument

Finansiella tillgångar värderas till verkligt värde med värdeförändringar redovisade över resultaträkningen. Länsförsäkringar Bergslagen förvaltar och utvärderar alltid resultatet av samtliga placeringstillgångar (aktier, obligationer, derivat och fastigheter) på basis av verkligt värde förutom när verkligt värde inte kan fastställas på ett tillförlitligt sätt. I uppföljningen av kapitalförvaltningens resultat är fokus främst riktat på nyckeltalet totalavkastning. I detta mått inkluderas såväl realiserade som orealiserade resultat (förutom i de fåtal fall när verkligt värde inte kan fastställas på ett tillförlitligt sätt). Detta innebär att även placeringar i noterade aktier såsom t.ex. Länsförsäkringar AB ingår i denna utvärdering. Länsförsäkringar Bergslagen kategoriserar alltid sina finansiella tillgångar såsom finansiella tillgångar som identifierats som finansiella tillgångar värderade till verkligt värde med värdeförändringarna redovisade över resultaträkningen förutom när verkligt värde inte kan fastställas på ett tillförlitligt sätt och när redovisningslagstiftningen inte medger detta vid redovisning i juridisk person.

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde med värdeförändringarna redovisade över resultaträkningen utgörs i balansräkningen av aktier i andra företag än koncern och intresseföretag samt obligationer.

Alla derivat klassificeras som innehav för handelsändamål oavsett syftet med innehavet (j enlighet med IAS 39). Finansiella tillgångar som innehas för handelsändamål ingår i kategorin finansiella tillgångar värderade till verkligt värde med värdeförändringarna redovisade över resultaträkningen.

Lånefordringar och kundfordringar

Låne- och kundfordringar värderas till upplupet anskaffningsvärde. Vid varje rapporttillfälle utvärderar företaget om det finns objektiva indikationer att låne- och kundfordringar är i behov av nedskrivning. Initialt sker värdering till verkligt värde inklusive transaktionskostnader.

Likvida medel

Likvida medel består av kassamedel samt omedelbart tillgängliga tillgodohavanden hos banker och motsvarande institut samt kortfristiga likvida placeringar med en löptid från anskaffningstidpunkten understigande tre månader, och som är utsatta för endast en obetydlig risk för värdefluktuationer.

Andra finansiella skulder

Andra finansiella skulder utgörs i balansräkningen av skulder till kreditinstitut och övriga skulder. Finansiella skulder värderas till upplupet anskaffningsvärde. Upplupet anskaffningsvärde bestäms utifrån den effektivränta som beräknades när skulden togs. Initialt sker värdering till verkligt värde inklusive transaktionskostnader.

Värderingsprinciper

Verkligt värde är det belopp till vilket en tillgång skulle kunna överlåtas eller en skuld regleras, mellan kunniga parter som är oberoende av varandra och som har ett intresse av att transaktionen genomförs. Verkligt värde på finansiella tillgångar som är noterade på en aktiv marknad motsvaras av tillgångens noterade köpkurs på balansdagen utan avdrag för framtida transaktionskostnader. Sådana instrument återfinns på balansposterna

Aktier och andelar, obligationer och andra räntebärande värdepapper

Verkligt värde på noterade finansiella tillgångar fastställs genom att använda värderingstekniker, till exempel nyligen genomförda transaktioner, pris på liknande instrument och diskonterade kassaflöden. Onoterade tillgångar utgörs i balansräkningen av derivat, noterade aktieinnehav och vissa hybridkontrakt.

Bolagets aktieinnehav i Länsförsäkringar AB har värderats till verkligt värde på basis av aktiernas substansvärde. Eftersom aktierna innehas med hembudsförbehåll enligt vilket aktierna i första hand måste erbjudas de övriga ägarna till ett pris som motsvarar substansvärdet, så utgör substansvärdet i de flesta fall aktiernas verkliga värde. I det fall aktiernas

verkliga värde, beräknat enligt en kassaflödesmetod, uppgår till ett lägre belopp än substansvärdet, så redovisas aktierna till detta lägre värde.

Verkligt värde på derivat som inte är noterade på en aktiv marknad fastställs genom en användning av värderingsmodeller som är etablerade på marknaden. Nettovinst eller nettoförlust per kategori av finansiella instrument redovisas i not 8.

Redovisning i resultaträkningen av realiserade och orealiserade värdeförändringar

För de finansiella instrument som värderas till verkligt värde över resultaträkningen redovisas såväl realiserade som orealiserade värdeförändringar i den icke-tekniska redovisningen som kapitalavkastningens intäkter eller kostnader.

ÖVRIGA TILLGÅNGAR

Byggnader och mark

Förvaltningsfastigheter

Förvaltningsfastigheter är fastigheter som innehas i syfte att erhålla hyresintäkter och/eller avkastning genom värdestegring. Initialt redovisas förvaltningsfastigheter till anskaffningskostnad, vilket inkluderar till förvärvet direkt hänförliga utgifter. Förvaltningsfastigheter redovisas i balansräkningen till verkligt värde.

Verkligt värde är det belopp till vilket en tillgång skulle kunna överlåtas eller en skuld regleras, mellan kunniga parter som är oberoende av varandra och som har ett intresse av att transaktionen genomförs. Verkligt värde på förvaltningsfastigheterna har fastställts av ett externt värderingsföretag.

Tillkommande utgifter för förvaltningsfastigheter läggs till det redovisade värdet endast om det är sannolikt att de framtida ekonomiska fördelar som är förknippade med utgiften kommer att komma företaget till del och anskaffningsvärdet kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Alla andra tillkommande utgifter redovisas som kostnad i den period de uppkommer. Utgifter som avser utbyten av hela eller delar av identifierade komponenter av fastigheten aktiveras liksom utgifter för helt nya komponenter. Reparationer av förvaltningsfastigheter kostnadsförs i samband med att utgiften uppkommer.

Rörelsefastigheter

Rörelsefastigheter är fastigheter som används i en betydande omfattning i den egna verksamheten. Enligt IFRS skall reglerna i IAS 16 tillämpas för rörelsefastigheter i koncernen. Länsförsäkringar Bergslagen har valt att redovisa rörelsefastigheter till ett omvärderat värde, vilket är det verkliga värdet efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och justering på grund av omvärdering på omvärderingsdagen. Värdeökningar till följd av omvärdering redovisas normalt mot omvärderingsreserv vilket redovisas som övrigt totalresultat och ackumuleras i omvärderingsreserven i eget kapital. Om ökningen utgör återföring av tidigare redovisad värdenedgång avseende samma tillgång, redovisas ökningen som en minskad kostnad i resultaträkningen. Dock redovisas minskningen i övrigt totalresultat till den del det finns eventuellt befintligt saldo i omvärderingsreserven hänförligt till tillgången. Det ingående verkliga värdet ligger till grund för avskrivningar.

Materiella tillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas som tillgång i balansräkningen om det är sannolikt att framtida ekonomiska fördelar kommer att komma bolaget till del och anskaffningsvärdet för tillgången kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Materiella anläggningstillgångar redovisas i koncernen till anskaffningsvärde efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar. I anskaffningsvärdet ingår inköpspriset samt kostnader direkt hänförliga till tillgången för att bringa den på plats och i skick för att utnyttjas i enlighet med syftet med anskaffningen. Exempel på direkt hänförliga kostnader som ingår i anskaffningsvärdet är kostnader för leverans och hantering, installation, lagfarter, konsulttjänster och juristtjänster.

Noter till resultat- och balansräkningen

Det redovisade värdet för en materiell anläggningstillgång tas bort ur balansräkningen vid utrangering eller avyttring eller när inga framtida ekonomiska fördelar väntas från användning eller utrangering/avyttring av tillgången. Vinst eller förlust som uppkommer vid avyttring eller utrangering av en tillgång utgörs av skillnaden mellan försäljningspriset och tillgångens redovisade värde med avdrag för direkta försäljningskostnader. Vinst och förlust redovisas som övrig rörelseintäkt/kostnad. Avskrivning sker linjärt över tillgångens beräknade nyttjandeperiod, mark skrivs inte av.

REDOVISNING AV FÖRSÄKRINGSAVTAL

Försäkringsavtal redovisas i enlighet med IFRS 4. Enligt IFRS 4 ska endast sådana kontrakt som överför betydande försäkringsrisk mellan försäkringsgivare och försäkringstagare redovisas som försäkring. Kontrakt som inte överför tillräcklig risk redovisas som antingen finansiella instrument (lån) eller serviceavtal. Enligt de kontrakt som Länsförsäkringar Bergslagen tecknat utgår olika belopp vid försäkringsfall, beroende på skadans omfattning och kontraktstyp. Samtliga bolagets försäkringskontrakt har därför bedömts överföra tillräckligt mycket risk för att de ska klassas som försäkring enligt definitionen i IFRS 4.

Premieinkomst

Som premieinkomst redovisas samtliga premier för vilka ansvarighet inträtt, det vill säga när försäkringsperioden börjat löpa eller premien förfallit till betalning.

Premieintäkt

Som premieintäkt redovisas den del av premieinkomsten som är hänförlig till redovisningsperioden. Den del av premieinkomsten från försäkringskontrakt som avser tidsperioder efter balansdagen avsätts till avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker i balansräkningen. Beräkning av avsättning sker i normalfallet genom att premieinkomsten periodiseras strikt utifrån det underliggande försäkringskontraktets löptid.

Försäkringsersättningar

Försäkringsersättningar utgörs av redovisningsperiodens kostnader för inträffade skador vare sig de är anmälda till bolaget eller ej. I de totala försäkringsersättningarna ingår under perioden utbetalda försäkringsersättningar och förändringar i avsättningar för oreglerade skador.

Försäkringstekniska avsättningar

Försäkringstekniska avsättningar utgörs av avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker samt avsättning för oreglerade skador och motsvarar förpliktelse enligt ingångna försäkringsavtal. Samt i förekommande fall avsättning för återbäring och rabatter.

Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker

Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker avser att täcka den förväntade skade- och driftskostnaden under den återstående löptiden på ingångna försäkringsavtal. Avsättningen beräknas normalt strikt tidsproportionellt. Om premienivån bedöms vara otillräcklig för att täcka de förväntade skade- och driftskostnaderna för skadereglering, förstärks de med ett tillägg för kvardröjande risker.

Avsättning för oreglerade skador

Avsättning för oreglerade skador ska täcka de förväntade framtida utbetalningarna för samtliga inträffade skador, inklusive de skador som ännu inte rapporterats till bolaget, så kallad IBNR-avsättning. Avsättningen inkluderar även kostnader för skadereglering. Uppskattning av avsättningsbehovet görs för flera skadearter med statistiska metoder. Det mest väsentliga antagandet som ligger till grund för dessa metoder är att historiska utfall kan användas för beräkning av framtida skadekostnader. För de större skadorna och för skador med komplicerade ansvarsförhållanden görs en individuell

bedömning. Avsättning för oreglerade skador är väsentlig för bedömning av bolagets redovisade resultat och ställning, eftersom avvikelser mot faktiska framtida utbetalningar resulterar i avvecklingsresultat som redovisas kommande år. En redogörelse för bolagets avvecklingsresultat återfinns i resultatanalysen. Risken för en felaktig avsättning kommenteras vidare i not 2.

Med undantag för skadelivräntor så diskonteras inte avsättning för oreglerade skador. Avsättningen för skadelivräntor beräknas enligt vedertagna livförsäkringstekniska metoder, och diskonteras till marknadsränta enligt FFFS 2011:22.

Återförsäkring

Kostnader för återförsäkring redovisas i resultaträkningen under kostnadsposten Premier för avgiven återförsäkring. Den del av risken för vilken återförsäkring tecknats redovisas i balansräkningen som Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar. Kontroller för att fastställa eventuellt nedskrivningsbehov avseende denna post genomförs löpande och per balansdagen. Nedskrivningsbehov föreligger när det bedöms som sannolikt att återförsäkraren inte kommer att infria sina åtaganden enligt återförsäkringsavtal.

Driftskostnader

Driftskostnader i försäkringsrörelsen redovisas funktionsuppdelade som anskaffningskostnader, skaderegleringskostnader och administrationskostnader. Driftskostnader för skadereglering redovisas som en del av resultaträkningens försäkringsersättningar. Driftskostnader för kapitalavkastning redovisas under icke tekniska resultatet som kapitalavkastning kostnader. Driftskostnader i förmedlad affär redovisas under icke tekniska resultatet som övriga intäkter och kostnader.

Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen

Försäkringsrörelsen har tillförts en ränta baserat på summan av halva premieintäkter efter avgiven återförsäkring och genomsnittet av in- och utgående avsättningar för oreglerade skador efter avgiven återförsäkring under året. Räntesatsen är riskfri ränta, som för 2018 bestäms till 0 procent för kort affär och 0,84 procent för lång affär. Marknadsräntan har under 2018 varit negativ. Länsförsäkringar Bergslagen räknar inte negativ ränta utan har därför satt räntan för kort affär till 0 procent.

För skadelivräntor antas den värdeförändring som sker i dess avsättningar motsvara det rimliga avkastningskrav som föreligger på finansrörelsen och bildar därmed den kapitalavkastning som överförs från finansrörelsen till försäkringsrörelsen. Kapitalavkastningen blir positiv om marknadsräntorna går upp och om inflationen stiger, men kan också bli negativ om motsatsen sker.

Förutbetalda anskaffningskostnader

Försäljningskostnader som har ett klart samband med tecknande av försäkringsavtal och som bedöms generera en marginal som minst täcker anskaffningskostnaderna aktiveras. Anskaffningskostnader innefattar driftskostnader som direkt eller indirekt kan hänföras till tecknandet eller förnyandet av försäkringsavtal såsom provisioner, marknadsföringskostnader samt löner och omkostnader för säljpersonal. Anskaffningskostnader avskrivs på 12 månader.

Återbäring

Styrelsen kan besluta om återbäring till försäkringstagarna då rörelseresultatet är positivt. Efter styrelsens beslut fastställs vilka kriterier som ska ligga till grund för utbetalning. Kostnaden för återbäring redovisas som återbäring i resultaträkningen.

Avsättningar och eventalförpliktelser

En avsättning redovisas i balansräkningen när en befintlig legal eller informell förpliktelse föreligger som en följd av en inträffad händelse och

det också är troligt att regleringen av denna förpliktelse kommer att kräva ett utflöde av ekonomiska resurser vars storlek kan uppskattas tillförlitligt. Om effekten av när i tiden betalning sker är väsentlig, diskonteras det förväntade framtida kassaflödet till en räntesats före skatt som åter speglar marknadsbedömningar, och om det är lämpligt, de risker som är förknippade med förpliktelsen.

En eventualförpliktelse redovisas när det finns ett möjligt åtagande som härrör från inträffade händelser och vars förekomst bekräftas endast av en eller flera osäkra framtida händelser, eller när det finns ett åtagande som inte redovisas som en skuld eller avsättning på grund av det inte är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas.

I bolagets avtal med Länsförsäkringar Bank regleras hur stor ersättning bolaget ska ha för den förmedlade bankaffären. I detta avtal framgår även att Länsförsäkringar Bergslagen ska stå för 80 procent av de kreditförluster som eventuellt uppkommer på de lån som bolaget förmedlat till Länsförsäkringar Bank.

Skatter

Inkomstskatter utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Inkomstskatter redovisas i resultaträkningen, såvida inte den underliggande transaktionen redovisas direkt mot eget kapital då även den tillhörande skatteeffekten redovisas mot eget kapital. Aktuell skatt är skatt som ska betalas avseende aktuellt år, med tillämpning av de skattesatser som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen. Hit hör även justering av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder.

Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder. Värderingen av uppskjuten skatt baserar sig på hur redovisade värden på tillgångar eller skulder förväntas bli realiserade eller reglerade. Uppskjuten skatt beräknas med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen.

Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas endast i den mån det är sannolikt att dessa kommer att kunna utnyttjas. Värdet på uppskjutna skattefordringar reduceras när det inte längre bedöms sannolikt att de kan utnyttjas.

Ersättning till anställda

Förpliktelser avseende avgifter till avgiftsbestämda pensionsplaner för ersättningar efter avslutad anställning redovisas som kostnad i resultaträkningen när de uppstår. Förmånsbestämda planer för ersättningar efter avslutad anställning redovisas på samma sätt som avgiftsbestämda.

Pensioner genom försäkring

Företagets pensionsplaner för kollektivavtalade tjänstepensioner är tryggade genom försäkringsavtal. Pensionsplanen för företagets anställda har bedömts vara en förmånsbestämd plan som omfattar flera arbetsgivare. Företaget saknar dock tillräcklig information för att möjliggöra en redovisning i enlighet med IAS 19, och redovisar därför i enlighet med UFR 6 dessa pensionsplaner som avgiftsbestämda. Företagets förpliktelser avseende avgifter till avgiftsbestämda planer redovisas som en kostnad i resultaträkningen i den takt de intjänas genom att de anställda utfört tjänster åt företaget under en period.

Pensioner – övrigt

Företaget har genom det centrala kollektivavtalet avseende tjänstepensioner som tryggats genom försäkring, en särskild rätt för vissa anställda, att den anställde kan avsluta sin tjänstgöring tidigast från och med 62 års ålder. Se not 21.

Kostnader för ersättningar i samband med att personal slutar före den normala tidpunkten redovisas när kostnaden uppstår. När ersättningar erbjuds för att uppmuntra frivillig avgång, redovisas en kostnad om det är sannolikt att erbjudandet kommer att accepteras och antalet anställda som kommer att acceptera erbjudandet tillförlitligt kan uppskattas.

MODERBOLAGETS REDOVISNINGSPRINCIPER

Av detta avsnitt framgår på vilka punkter moderbolagets redovisningsprinciper avviker från koncernens. De nedan angivna redovisningsprinciperna för moderbolaget har tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i moderbolagets finansiella rapporter.

Dotterföretag och intresseföretag

Andelar i dotterföretag och intresseföretag redovisas i moderbolaget enligt anskaffningsvärdemetoden. Nedskrivningsbehov testas löpande.

Skatter

I moderbolaget redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld. I koncernredovisningen delas obeskattade reserver upp på uppskjuten skatteskuld och eget kapital.

Koncernbidrag och aktieägartillskott

Koncernbidrag som företaget erhållit från dotterföretag redovisas efter samma principer som sedvanliga utdelningar från dotterföretag. Koncernbidrag som företaget lämnar till dotterföretag redovisas som investering i aktier i dotterföretag.

Fastigheter

Samtliga moderbolagets fastigheter redovisas som förvaltningsfastigheter.

Not 2

Risker och riskhantering

Inledning

Risk och riskhantering är en central del av verksamheten i Länsförsäkringar Bergslagen. Bolagets resultat beror dels av försäkringsverksamheten och de försäkringsrisker som hanteras där, och dels av placeringsverksamheten och finansiella risker. Bolaget säljer även livförsäkringar och bankprodukter för Länsförsäkringar Livs och Länsförsäkringar Banks räkning där intjäningsrisken är den mest påtagliga risken vid sidan om den operativa risken.

Denna not omfattar en beskrivning av bolagets riskhantering samt kvantitativa och kvalitativa upplysningar om bolagets risker.

Mål, principer och metoder för riskhantering

Bolagets verksamhet är förenad med risktagande vilket medför att bolaget måste ha ett ändamålsenligt system för riskhantering och regelefterlevnad. För att uppnå effektivitet är systemet väl integrerat med företagsstyrningen och innehåller metoder för intern kontroll. Målet med riskhanteringen är att verksamheten bedrivs med ett medvetet risktagande som aldrig äventyrar bolagets långsiktiga lönsamhet och existens. Riskhanteringssystemet stödjer bolaget i att hantera och medvetet styra de risker bolaget utsätts för, så att onödiga risker undviks eller inte på något sätt uppmuntras.

Ett viktigt syfte är också att tillse att bolaget har en betryggande solvens i förhållande till de risker bolaget är exponerat för.

Bolagets riskhantering utgår ifrån de principer som redovisas i det internationella ramverket Företagsövergripande riskhantering som ges ut av COSO¹, vilket medför att samtliga risker hanteras utifrån följande komponenter:

- Intern miljö
- Målformulering
- Händelseidentifiering
- Riskbedömning
- Riskåtgärder
- Kontrollaktiviteter
- Information och kommunikation
- Uppföljning och utvärdering

¹ Committee of Sponsoring Organization of the Treadway Commission (COSO)

Noter till resultat- och balansräkningen

Styrelsen ansvarar för bolagets riskhantering som helhet. Styrelsen fastställer de riktlinjer som ska gälla för riskhantering, riskrapportering, intern kontroll och uppföljning. Styrelsen har fyra utskott till sitt förfogande: finans-, bank- ersättnings- samt risk- och revisionsutskottet. Risk- och revisionsutskottet svarar för beredningen av styrelsens arbete i frågor rörande riskbedömning, intern kontroll, finansiell rapportering och revision samt andra, sammanhängande frågor som styrelsen väljer att låta risk- och revisionsutskottet utreda och bereda.

Vd ansvarar för riskhanteringen inom den operativa verksamheten enligt styrelsens föreskrifter. Hantering och kontroll av risker hanteras utifrån tre försvarslinjer.

Första försvarslinjen, *verksamheten*, ansvarar för att risker omhändertas och åtgärdas. Respektive chef ansvarar för alla risker inom sin underliggande verksamhet.

Riskhanteringsfunktionen, som är en del av den andra försvarslinjen, är organisatoriskt direkt underställd vd. Funktionen är objektiv, står oberoende gentemot bolagets affär och är fri från påverkan från andra funktioner inom bolaget. Funktionen övergripande mål är att ge en allsidig och saklig bild av bolagets risker, analysera utvecklingen av riskerna samt agera rådgivare till vd och styrelse i riskhanteringsfrågor. Vidare utgör riskhanteringsfunktionen ett övergripande stöd för verksamheten i att identifiera, värdera, styra och rapportera risker så att denna kan fullgöra sitt ansvar i att bedriva verksamheten med god riskhantering. Riskhanteringsfunktionen rapporterar kvartalsvis till vd, risk- och revisionsutskottet samt styrelsen.

Regelefterlevnadsfunktionen, är också en del av den andra försvarslinjen och är ett stöd för att bolaget ska arbeta enligt gällande regler och har bland annat till uppgift att bistå organisationen vid utformningen av interna regelverk, bevaka förändringar i de externa regelverken och följa upp regelefterlevnaden i bolaget. Regelefterlevnadsfunktionen rapporterar till Vd och styrelsen.

Den tredje försvarslinjen, *internrevisionsfunktionen*, arbetar på uppdrag av styrelsen. Internrevisorerna ska medverka till och kontrollera att verksamheten inom bolaget bedrivs mot fastställda mål och i enlighet med styrelsens intentioner och riktlinjer genom att utvärdera den interna styrningen och kontrollen. Internrevisionen följer också upp riskhanterings- och regelefterlevnadsfunktionens arbete.

Kvantifiering av risker sker i enlighet med standardformeln utifrån Solvens II regelverket. Modellen är konstruerad för att med 99,5 % säkerhet säkerställa att bolaget har tillräckligt med kapital för att hantera

den osäkerhet som är förknippad med affären. Kapitalkravet motsvarar det sämsta årsresultatet som skulle kunna uppstå under tvåhundra slumpmässiga verksamhetsår, givet dagens riskexponering och de i modellen antagna diversifieringseffekterna - mellan och inom - de olika risklagen. I beräkningen ingår att mäta risk för följande risktyper: skadeförsäkringsrisk, livförsäkringsrisk, marknadsrisk, motpartsrisk och operativ risk. Solvenskvoten beräknas sedan genom att bolagets kapitalbas ställs i relation till det totala riskbeloppet (kapitalkravet).

Risker som inte täcks in av standardformeln, så som likviditetsrisk och affärsrisk analyseras i samband med bolagets egen risk- och solvensbedömning som ska utföras utifrån krav i försäkringsrörelselagen.

Huvudsyftet är att verifiera att bolaget har kapital som är och förblir tillräckligt för att bära de risker som följer av realiserandet av bolagets affärsplan för de närmaste tre åren, inklusive tillfälliga, extrema lägen. Under året har, utifrån bolagets affärsplan, analyser genomförts som inkluderat krävande men realistiska scenarier och stresstester. Resultatet av genomförda analyser har sammanställts i en rapport som syftar till att ge styrelse och företagsledningen ökad förståelse för frågor kring kapitalbehov och beredskap för att vid behov reducera risker eller anskaffa nytt kapital. I samtliga undersökta scenarier är bolaget väl kapitaliserat då kvoten mellan kapitalbas och kapitalkrav (Solvenskvot) höll sig inom bolagets beslutade målnivåer. Slutsatsen är att det under planeringsperioden inte föreligger något behov av att genomföra någon extraordinär kapitalanskaffning eller förändring av bolagets risktagande från vad som antas i bolagets affärsplan.

Styrelsen för Länsförsäkringar Bergslagen har ansvaret för processen och är ansvariga för det resultat som redovisas. Rapporten godkändes av styrelsen och skickades sedan in till Finansinspektionen enligt de gällande kraven.

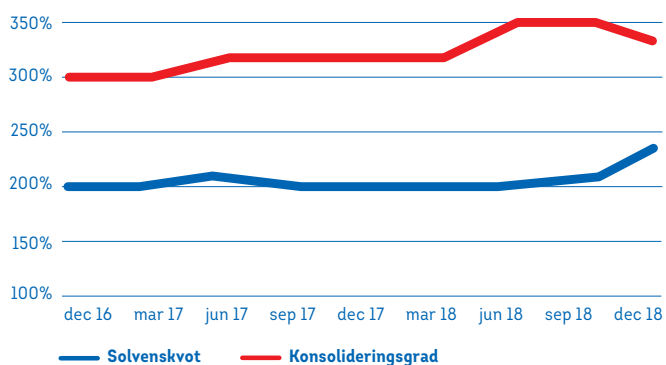
Skadeförsäkringsrisk

Med skadeförsäkringsrisk avses risken för förluster till följd av att skadekostnaden blir större än förväntat. Bolaget tecknar såväl direkt skadeförsäkring som mottagen skadeåterförsäkring inom områdena sjukdom och olycksfallsförsäkring, egendom, ansvar, motorfordon och trafikförsäkring. I bolagets styrande dokument regleras bolagets risktolerans avseende skadeförsäkringsrisk.

Skadeförsäkringsrisken består av premie-, reserv- och katastrofrisk. Innebörden av dessa begrepp och bolagets generella metoder för att hantera dessa risker beskrivs nedan.

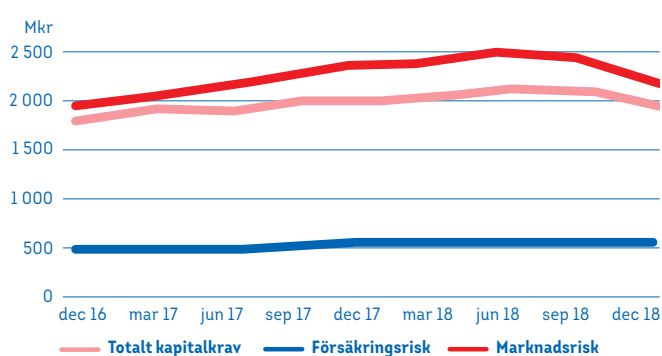
Konsolideringskapital och solvenskapitalkvot

Diagrammet visar hur bolagets solvenskvot (kapitalbas/solvenskapitalkrav) och konsolideringsgrad har utvecklats under 2018.

Totalt solvenskapitalkrav, försäkringsrisk och marknadsrisk

Diagrammet ovan visar hur bolagets totala kapitalkrav, försäkringsrisk och marknadsrisk har utvecklats under det senaste året. I och med justeringar för förlusttäckningskapacitet av uppskjuten skatt och diversifieringseffekter mellan riskkategorierna blir det totala solvenskapitalkravet lägre än bolagets marknadsrisker. Ingen hänsyn har tagits till diversifieringseffekter för försäkringsrisker.

Premierisk

Premierisk är risken för förluster till följd av att driftkostnader och kostnader för kommande årets skador blir större än förväntat. Det är slumpmässigheten i kommande års skadeutfall som avses.

Återförsäkring är det viktigaste instrumentet för reducering av premierisk. Bolagets styrelse fastställer riktlinjer för återförsäkring som syftar till att säkerställa en tillfredställande riskspridning och lämplig riskkoncentration. Bolaget har en återförsäkringslösning tillsammans med 22 andra länsförsäkringsbolag. Lösningen innebär att de deltagande bolagen begränsar sina åtaganden i försäkringsavtalen upp till vissa, av styrelsen fastställda belopp (självbehåll). Återförsäkringen tar alltså sikte på att begränsa bolagets kostnad för egen räkning, i första hand per enskild skada och i andra hand per händelse.

Den del av skadekostnaden som överstiger självbehållet, sprids ut över länsförsäkringsbolagen och Länsförsäkringar Sak AB, med fastställda andelar, som beror på affärsvolym, valda självbehåll och historiskt skadeutfall.

Återförsäkringsprogrammen ger, med undantag för vissa risker, ett automatiskt skydd och kapacitet att teckna risker upp till vissa beloppsgränser (teckningsmaximaler). Risker som inte omfattas av den automatiska kapaciteten återförsäkras på marknaden för fakultativ återförsäkring. Programmen gäller kalenderårsvis. De förnyas eller omförhandlas varje år.

Skyddet för trafikskador är anpassat till begränsningarna i Trafikskadereguleringen. För skador som inträffat utomlands i länder med obegränsat ansvar finns en tilläggsförsäkring som ger ett obegränsat skydd.

Andra faktorer som påverkar premierisken är portföljsammansättning inklusive diversifiering, villkorsutformning, riskurvalsregler och riskbesiktningar.

Bolagets styrelse fastställer riktlinjer för teckning av försäkring. Bolaget upprättar även detaljerade interna riktlinjer för tariffer och villkor samt riskurval som fastställs av ledningen.

Ett viktigt led i detta är även besiktning av nya och befintliga risker. Riskurvalsreglerna anger också kvantitativa gränser för hur stor exponeringen maximalt får vara inom olika riskområden (limiter).

Merparten av sakförsäkringskontrakten löper på högst ett år med en inbyggd rättighet för försäkringsföretaget att avböja förlängning, eller att ändra villkor och förutsättningar vid förlängning.

Reserurisk

Reserurisk är risken för förluster till följd av negativt utfall vid avveckling av inträffade oreglerade skador.

Den hanteras främst genom utvecklade aktuariella metoder och en noggrann kontinuerlig uppföljning av anmälda skador.

Katastrofrisk

Bolagets verksamhetsområde är i första hand begränsat till Västmanlands och Örebro län samt Heby kommun i Uppsala län, vilket innebär att de risker bolaget har tecknat är koncentrerade till en förhållandevis liten region. Detta medför en risk att flera enskilda försäkringar blir skadedrabbade vid en större skada som exempelvis en brand eller stormskada. Främst är det olika typer av egendomsförsäkring (exempelvis fastighets, lantbruk/skogs och villaförsäkring) som är exponerade för denna geografiska koncentration.

Bolaget är också exponerat för katastrofskador som inträffar i de övriga länsförsäkringsbolagen (se ovan beskrivna riskutbyte med de 22 övriga länsförsäkringsbolagen).

Livförsäkringsrisk

Livförsäkringsrisk

Livförsäkringsriskerna utgör risken för förluster vid försäkring av enskilda personers liv och hälsa. För bolaget utgörs dessa risker av bolagets skadelivräntor, vilket medför att relevanta underkategorier i sin tur är livslängdsrisk, kostnadsrisk och omprövningsrisk.

Livslängdsrisk är risken för förluster till följd av att de försäkrade lever längre än vad som antagits och utgör därmed en risk i bolagets skadelivränterörelse där åtagandet utgörs av livsvarigt löfte om utbetalningar.

Risken hanteras genom en kontinuerlig uppföljning av dödligheten inom alla länsförsäkringsbolags skadelivräntebestand, samt genom spridning av risken för ändrade dödlighetsantaganden genom intern återförsäkring.

Kostnadsrisk är risken för att administrationen av försäkringarna blir större än vad som antagits, vilket utgör en risk i bolagets skadelivränterörelse där utbetalningar kommer att administreras under lång tid efter det att försäkringen sålts.

Risken hanteras genom gemensam administration inom Länsförsäkringar AB och kontinuerlig uppföljning av kostnaderna.

Känslighet för risker hänförliga till försäkringsavtal

Avsättningarna för skadeförsäkringar är känsliga för förändringar i de väsentliga antaganden som antytts ovan. Känsligheten för förändringar av några av dessa antaganden är svåra att kvantifiera, exempelvis förändringar i regleringen av trafikförsäkringen. Nedanstående känslighetsanalyser har genomförts genom att mäta effekten på brutto- och nettoavsättningar, vinst före skatt och eget kapital av rimligt sannolika förändringar i några centrala antaganden. Effekterna har mätts antagande för antagande, medan övriga antaganden är konstanta och utan någon hänsyn till eventuella diversifieringseffekter. Nedanstående tabell visar hur resultatet före skatt och eget kapital påverkas av förändringar i olika parametrar. Den metod som använts för att mäta känslighet har inte ändrats i jämförelse med föregående period.

Känslighetsanalys av försäkringsrisk (Tkr)	2018	2017
<i>Inverkan på vinst före skatt</i>	+/-	+/-
1 % förändring i totalkostnadsprocent	12 485	12 058
1 % förändring i premienivån	14 026	13 452
1 % förändring i skadefrekvens	10 466	10 079
10 % förändring i premier för avgiven återförsäkring	8 722	8 048
<i>Inverkan på eget kapital</i>		
1 % förändring i totalkostnadsprocent	9 738	9 405
1 % förändring i premienivån	10 941	10 492
1 % förändring i skadefrekvens	8 163	7 862
10 % förändring i premier för avgiven återförsäkring	6 803	6 277

Noter till resultat- och balansräkningen

Reservsättning och skadeavveckling

Bolagets totala åtagande för pågående försäkringar och oreglerade skador (brutto) uppgår till 2 828,4 Mkr (2 941,0).

Uppskattningen av de försäkringstekniska avsättningarna innefattar viss osäkerhet, eftersom avsättningarna motsvarar en bedömning av framtida skadeersättningar. Bedömningarna grundar sig på information om historiska skador som är kända på balansdagen. Därutöver beaktas förändringar i skadekostnadsutvecklingen, förändringar i lagstiftning och andra ekonomiska förhållanden. Vid reservsättning används vedertagna aktuariella metoder i kombination med prognoser över antal skador och medelskadekostnader.

Osäkerheten är störst i skadeportföljer med lång avvecklingstid. Främst gäller det skador där stora utbetalningar kan komma många år framåt i tiden. Detta är särskilt märkbart inom trafik- och olycksfallförsäkring, vilket är en stor del 70,1% (68,1) av bolagets avsättning för oreglerade skador avseende direkt försäkring.

När det gäller trafikskador finns även en osäkerhet om den framtida kostnadsutvecklingen på grund av att förändrad lagstiftning och myndighetsbeslut i efterhand kan påverka hur trafikförsäkringen belastas med kostnader. Även en förändring av skadeinflationsantagandet kan få stor påverkan på skadekostnaden och avsättningen för oreglerade skador.

Utvecklingen av bolagets avsättning för oreglerade skador följs upp löpande genom analys av avvecklingsresultatet, det vill säga en uppföljning av hur väl föregående års skadereserver räcker till att täcka kostnaden för inträffade skador. Dessa genomgångar innebär att alla skadehandläggare går igenom sina oreglerade skador och kontrollerar att den kvarvarande reserven är tillräcklig för att slutreglera skadan.

Utöver känslighetsanalysen utgör också tidigare års reservavsättning i förhållande till faktiskt avvecklingsresultat ett mått på bolagets förmåga att förutse den slutliga skadekostnaden. (Se tabell samt diagram).

Faktiska skadeanspråk jämfört med tidigare uppskattningar

Tidigare års skattningar av skadekostnaden för enskilda skadeår utgör också ett mått på bolagets förmåga att förutse den slutliga skadekostnaden. Tabellen på nästa sida ("Skadekostnader före återförsäkring") visar skadekostnadsutvecklingen för skadeåren 2009-2018 före återförsäkring.

I den övre delen av tabellen framgår hur skattningen av den totala skadekostnaden per skadeår har utvecklats årsvis. Den nedre delen visar hur stor del av detta som finns i balansräkningen. Tabellen avser endast direkt försäkring. Bolagets totala avsättning för mottagen återförsäkring uppgår till 638,0 Mkr (614,4).

Marknadsrisk

Förändringar i räntesatser, valuta- och aktiekurser, fastighetspriser samt råvarupriser påverkar marknadsvärdena för finansiella tillgångar och skulder. Marknadsrisken är risken för att verkligt värde på eller framtida kassaflöden från ett finansiellt instrument varierar på grund av förändringar i dessa marknadspriser.

Marknadsriskerna delas in i kategorierna Ränte-, Aktie-, Fastighets-, Spread-, Valuta- och Koncentrationsrisk.

Bolaget har ett regelverk (Riskpolicy, Policy för kapitalförvaltning, Placeringsriktlinjer samt Riktlinje för förmånsregister) för hur bolaget får placera tillgångarna. Samtliga policys och riktlinjer för kapitalförvaltningen revideras minst en gång per år och beslutas av styrelsen.

Det övergripande målet för bolagets kapitalförvaltning är att säkerställa att bolagets åtagande gentemot försäkringstagarna alltid kan fullföljas. Förvaltningen ska eftersträva en stabil avkastning över tid, vilket innebär att avkastningen inte bör fluktueras i för hög grad mellan åren.

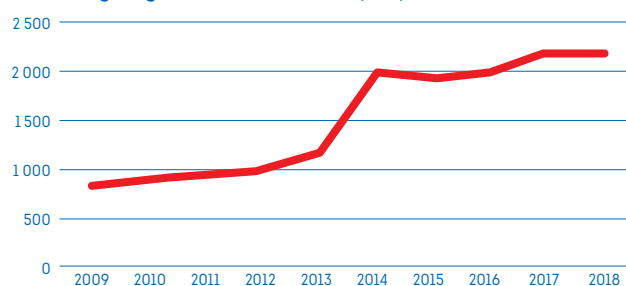
Finansutskottet och styrelsen erhåller finansrapporter där det framgår hur förvaltningen har gått och hur bolagets placeringstillgångar är placerade, samt hur den aktuella allokeringen förhåller sig till kapitalplaceringspolicyn. Alla typer av avvikelser i jämförelse med bolagets policy och riktlinjer för kapitalförvaltningen rapporteras i finansrapporterna.

Aktierisk

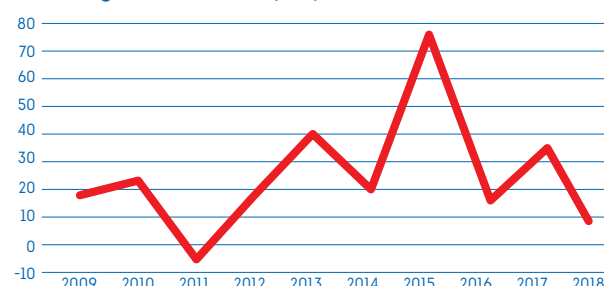
Aktierisk är bolagets enskilt största marknadsrisk. Totalt har moderbolaget en aktieexponering om 3 086,3 Mkr (3 113,8) exklusive aktier i dotterbolag. I detta innehav ingår Länsförsäkringar AB som ett aktieinnehav av mer strategisk karaktär. Aktieportföljen, utöver LFAB, uppgår till 1 671,1 Mkr (1 826,5). Bolaget strävar efter att minska risken i aktieportföljen genom att sprida risken på flera olika branscher, geografiska regioner, samt på flera olika fondförvaltare för att på så sätt minska effekten av att en enskild fondförvaltare tar felaktiga beslut.

Reservsättning och avvecklingsresultat, brutto (Mkr)	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Avsättning oreglerade skador	872	950	993	1 043	1 220	2 021	1 975	2 029	2 209	2 242
Förändring	6%	9%	5%	5%	17%	66%	-2%	3%	9%	1%
Avvecklingsresultat	18	23	-4	18	39	20	73	17	35	9

Avsättning oreglerade skador, brutto (Mkr)

Avvecklingsresultat, brutto (Mkr)

Valutarisk

Placeringar i utländska värdepapper medför som regel valutarisk. Valutasäkring för att minska valutarisken bör ske när detta är möjligt. Bolaget är inom en ram av 25 % av de totala placeringstillgångarna breddat att ta valutarisk. Dock får en enskild utländsk valuta utgöra högst 20 % av de totala placeringstillgångarna.

På koncernens tillgångssida uppgår den totala valutaexponeringen, före effekten av valutasäkring, till 995,8 Mkr (1 118,1) och efter valutasäkring till 942,4 Mkr (1 063,7). Hela obligationsportföljen är valutasäkrad.

Ränterisk

Bolagets placeringar i räntebärande värdepapper uppgår totalt till 1 245,0 Mkr (1 073,4). Bolaget är exponerat för ränterisk genom risken för att marknadsvärdet på de fastförräntade tillgångarna sjunker då marknadsräntan stiger. Graden av ränterisk eller prISRISK ökar med tillgångens löptid. RänTEplaceringarna hålls i regel till förfall. Återstående löptid i ränteporföljen uppgick per årsskiftet till cirka 2,6 (2,3) år och durationen till 0,5 (0,3) år.

Känslighetsanalys för aktier, moderbolaget (Tkr)	2018	2017
<i>Inverkan på vinst före skatt</i>		
Kursnedgång på aktier och andelar med 10 %	-308 629	-311 381
<i>Inverkan på eget kapital</i>		
Kursnedgång på aktier och andelar med 10 %	-240 731	-242 877

Fastighetsrisk

Med fastighetsrisk avses risken för förluster till följd av ändring i priset på fastigheter. Länsförsäkringar Bergslagens fastighetsinnehav består av direktägda fastigheter i moderbolaget samt fastighetsinnehav i dotterbolagen, Fastighets AB Congresshuset och Länsförsäkringar Bergslagen Fastigheter AB (innehav i fastighetsbolaget Humlegården och LANSA som ägs tillsammans med andra länsbolag). Begränsningar för dessa tillgångar bestäms av normalportföljen. Eventuella beslut om köp eller försäljning av fastigheter och andelar i Humlegården eller LANSA tas av styrelsen. Bolagets exponering i fastigheter uppgår till totalt 708,4 Mkr (708,4) varav 473,4 Mkr (473,4) är direktägda fastigheter.

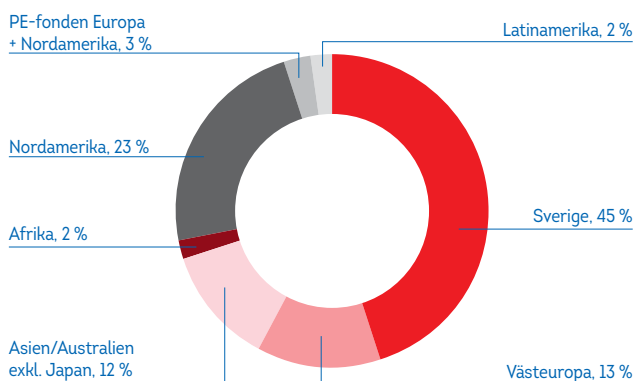
Känslighetsanalys för räntebärande placeringar (Tkr)	2018	2017
<i>Inverkan på vinst före skatt</i>		
Ränteuppgång med 1 %-enhet	-4 578	-3 384
<i>Inverkan på eget kapital</i>		
Ränteuppgång med 1 %-enhet	-3 571	-2 639

Känslighetsanalys för valutarisk (Tkr)	2018	2017
<i>Inverkan på vinst före skatt</i>		
Förändring i kronkursen mot övriga valutor med 10 %	+/-92 241	+/-106 373
<i>Inverkan på eget kapital</i>		
Nedgång i kronkursen mot övriga valutor med 10 %	+/- 73 508	+/-82 971

Skadekostnader före återförsäkring	<2009	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Totalt
Skadeår												
Uppskattad skadekostnad:												
i slutet av skadeåret		470 009	579 425	586 001	564 925	748 924	879 257	802 115	900 550	977 713	905 560	
ett år senare		473 061	599 519	580 836	587 856	719 479	824 068	802 695	870 520	978 027		
två år senare		487 021	595 137	557 872	586 271	704 567	816 090	801 321	859 823			
tre år senare		484 272	595 745	555 066	581 945	702 072	820 876	795 882				
fyra år senare		471 957	596 623	554 989	580 053	702 951	821 360					
fem år senare		473 011	600 090	552 464	590 215	684 457						
sex år senare		469 153	592 013	544 614	578 847							
sju år senare		465 143	590 630	538 058								
åtta år senare		464 261	574 303									
nio år senare		460 104										
Uppskattad skadekostnad		460 104	574 303	538 058	578 847	684 457	821 360	795 882	859 823	978 027	905 560	
Akkumulerade skadeutbetalningar		430 197	528 100	496 878	509 967	621 380	742 831	720 600	733 999	745 915	503 840	
Summa kvarstående skadekostnad	172 861	29 912	46 216	41 193	68 897	63 073	78 529	75 282	125 824	232 111	401 720	1 335 618
Avsättning upptagen i balansräkningen	172 861	29 912	46 216	41 193	68 897	63 073	78 529	75 282	125 824	232 111	401 720	1 335 618
Skadelivräntereserv												189 966
Skaderegleringsreserv												78 820
Avsättning för oreglerade skador												1 604 404

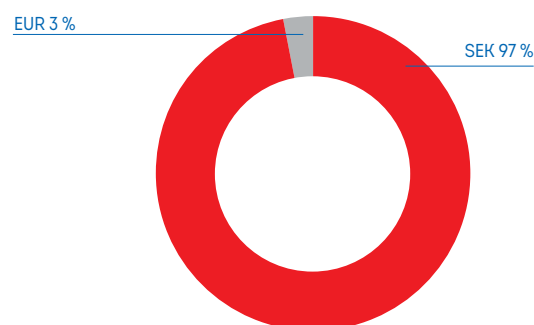
Noter till resultat- och balansräkningen

Geografisk fördelning av aktieplaceringar 2018-12-31

Diagrammet visar hur bolagets aktieplaceringar (exklusive strategiska placeringar) fördelar sig på olika geografiska regioner.

Valutfördelning av räntebärande tillgångar 2018-12-31

Diagrammet visar hur bolagets räntebärande placeringar fördelar sig på olika typer av valutor.

Spreadrisk

Med spreadrisk avses risken för förluster till följd av ändring i differensen mellan marknadsräntor på obligationer med kreditrisk och statspappersräntor.

För att begränsa spreadrisken har bolaget fastställt riktlinjer för hur de räntebärande tillgångarna får placeras, bland annat utifrån kreditkvalitet.

Koncentrationsrisk

Koncentrationsrisk är risken för förluster till följd av att placeringstillgångar inte är väl diversifierade.

Bolagets strävan är att ha en väldiversifierad placeringsportfölj avseende exempelvis sammansättning av tillgångsslag, geografiska marknader och enskilda emittenter.

Normalportföljens limitnivåer för respektive tillgångsslag säkerställer att en god diversifiering mellan tillgångsslagen uppnås. Vidare finns även limiter per geografiskt område för att begränsa alltför stora aktieplaceringar per enskild geografisk marknad.

Bolaget har en stor koncentrationsrisk genom det stora strategiska innehavet i Länsförsäkringar AB-aktien. För att begränsa övriga koncentrationsrisker finns därför limiter som ska säkerställa god diversifiering i resterande del av placeringsportföljen.

Motpartsrisk

Med motpartsrisk avses risken för förluster till följd av att motparter inte kan fullfölja sina åtaganden och att eventuella säkerheter inte täcker fordran. Bolaget har valt att dela in motpartsriskerna i kategorierna motpartsrisker inom placeringstillgångarna och motpartsrisker utom placeringstillgångarna.

Med motpartsrisk inom placeringstillgångarna avses risken för att motparten vid handel av finansiella derivat inte kan fullfölja sina åtaganden. Motpartsrisk inom placeringstillgångarna innefattar även risken för att banker som innehar bolagets likvida medel (innehav på inlåningskonton) inte kan fullfölja sina åtaganden. För att begränsa motpartsrisken i placeringar i räntebärande värdepapper har bolaget i Placeringsriktlinjer för kapitalförvaltning fastställt hur de räntebärande tillgångarna får placeras. Dessutom finns begränsningar om hur mycket som får placeras hos olika emittenter.

Dessa begränsningar styrs med utgångspunkt från gällande Policy för kapitalförvaltning och Placeringsriktlinje.

Bolaget har inga finansiella tillgångar som är förfallna till betalning. Bolaget har gjort nedskrivningar av ett dotterbolag med ca 860 000 kr. Bolaget har inte någon pant, annan säkerhet eller garantier utställda av tredje part för de finansiella tillgångarna.

Med motpartsrisker utom placeringstillgångarna avses risken att betalning inte erhålls från återförsäkringsgivare i enlighet med återförsäkringsavtalen. Länsförsäkringar Bergslagen köper all återförsäkring genom Länsförsäkringar Sak AB. Länsförsäkringsbolagen har ett antal interna återförsäkringspooler som ger återförsäkringskydd. Varje återförsäkringspool köper externt återförsäkringskydd för att täcka stora skador.

För att begränsa denna risk har länsförsäkringsbolagen ett särskilt regelverk för vilka externa återförsäkringsgivare som får användas.

Bolaget har på balansdagen en återförsäkringsfordran om 331,5 Mkr (343,6) avseende återförsäkrarens andel av oregrerade skador.

Likviditetsrisk

Likviditetsrisk är risken för förluster till följd av att egna åtaganden inte kan fullgöras på grund av brist på likvida medel.

För Länsförsäkringar Bergslagen är likviditet normalt inget problem, eftersom premierna i försäkringsrörelsen betalas in i förskott och stora skadeutbetalningar ofta är kända långt innan de förfaller.

Bolaget har som riktlinje att hålla en likviditet (kassa och bankmedel) som normalt uppgår till cirka 100 Mkr. Utöver detta finns alltid möjlighet att med några dagars varsel göra betydligt större belopp likvida genom försäljning av olika placeringstillgångar.

Exponering för motpartsrisk i avgiven återförsäkring

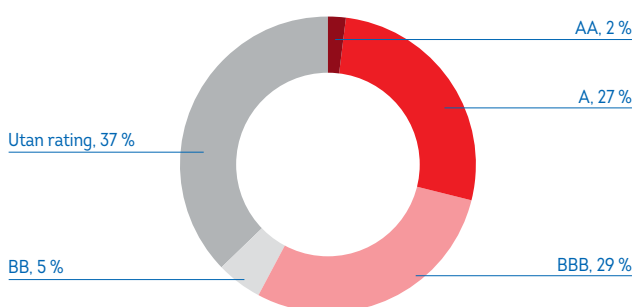
Ratinginstitut	Kreditbetyg	Andel
Standard & Poor's	AA	36,7%
Standard & Poor's	A	61,9%
Standard & Poor's	BBB	-
Standard & Poor's	Not rated*	1,5%

Tabellen ovan visar hur Länsförsäkringsgruppens exponering utifrån kreditvärdering ser ut för den externa återförsäkringen.

* Agria återförsäkring är placerad med 50% hos Länsförsäkringsbolagen.

Kreditbetygsanalys, Räntebärande placeringar 2018-12-31

Diagrammet ovan visar hur stor andel av bolagets räntebärande placeringar fördelar sig på olika kreditbetyg.

Under en normal månad har bolaget utbetalningar avseende driftskostnader, skadekostnader, återförsäkringspremier och skatter på cirka 110 Mkr. Inbetalningarna i form av premier, ersättningar från återförsäkrare och provisionsersättningar från Länsförsäkringar Bank och Länsförsäkringar Liv samt direktavkastningar uppgår till cirka 120 Mkr.

Tabellen nedan visar en analys av kassaflödet, i vilken finansiella tillgångar och skulder delas in i avtal med kända kassaflöden och övriga avtal. För övriga avtal presenteras redovisade värden. Tabellen visar även förväntade kassaflöden för nettot av försäkringstekniska avsättningar, vilka till naturen är förenade med en viss grad av osäkerhet.

Operativa risker

Med operativa risker avses förluster till följd av icke ändamålsenliga eller misslyckade interna processer, mänskliga fel, felaktiga system eller externa händelser. Målet för bolagets arbete med operativa risker är att säkerställa att de operativa riskerna inte ska begränsa möjligheterna att nå uppsatta verksamhetsmål. Detta förutsätter en effektiv hantering av de operativa riskerna. Strategin för hanteringen av operativa risker utgår från insikten att operativa risker är en del av bolagets verksamhet. Strategin utgår således inte från att samtliga operativa risker kan undvikas, elimineras eller transfereras till annan part. Däremot kan bolaget genom förebyggande arbete och ändamålsenlig riskhantering och riskkontroll minska risken för att operativa risker materialiseras och kan därmed reducera de konsekvenser

som kan uppstå till följd av operativa risker. Kostnader för hantering och kontroll av operativa risker ska stå i rimlig proportion till den kostnad eller förlust som kan uppstå om risken materialiseras.

För att reducera de operativa riskerna har bolaget interna regelverk och processer som tydliggör för medarbetare på alla nivåer inom vilka ramar som verksamheten ska bedrivas. Nyckelkontroller har införts med syfte att dels säkerställa att processernas resultat är korrekta och kompletta (riskreducerande) och dels för att dokumentera och samla information för rapportering (riskbevakande). Vidare genomför bolaget årligen en företagsövergripande kontroll för att säkerställa att företagets företagsstyrningssystem, inklusive riskhanteringssystem, och dess beståndsdelar existerar, är kompletta och efterlevs inom organisationen. Incidentrapportering är också en viktig del av riskarbetet. De incidenter som inträffar loggas och hanteras i ett särskilt system för att möjliggöra analys och förebyggande åtgärder.

En del i processutvecklingen är att arbeta med ständiga förbättringar där både medarbetares och kunders synpunkter tas tillvara. Bolaget är sedan flera år tillbaka miljöcertifierat enligt ISO 14001:2004.

Affärsrisk och risker i övrig verksamhet

Med affärsrisk avses risken för förluster till följd av effekter av strategiska beslut, en sämre intjäning eller rykten. Affärsrisker kan bero av interna händelser i bolaget eller externa händelser som konsument- eller konkurrentbeteende. Bolaget arbetar därför kontinuerligt med bevakningen av interna och externa händelser som kan innebära risker eller möjligheter.

Inom ramen för arbetet med den lång- och kortsiktiga affärsplanen identifieras affärsrisker som sedan löpande hanteras i företagsledningen och i styrelsen. Skeenden som inte kan förutses leder till ytterligare behandling på lednings- och styrelsenivå, när behov av det uppkommer. Som generell princip gäller att den som svarar för en del av verksamheten i bolaget också svarar för de risker som uppkommer i den verksamheten. Den principen gäller även affärsrisker. I bolagets process för den egna risk- och solvensbedömningen utgör sedan de identifierade affärsriskerna basen vid framtagandet av bolagets negativa scenarier och stresstester.

Förutom sakförsäkringsverksamheten säljer bolaget livförsäkringar och bankprodukter till kunderna för Länsförsäkringar Liv respektive Länsförsäkringar Banks räkning. Som ersättning för detta erhåller Länsförsäkringar Bergslagen en provision.

I bolagets avtal med Länsförsäkringar Bank regleras hur stor ersättning bolaget ska ha för den förmedlade bankaffären. I detta avtal framgår även att Länsförsäkringar Bergslagen ska stå för 80 % av de kreditförluster som eventuellt uppkommer på de lån som bolaget förmedlat till Länsförsäkringar Bank. Avräkning för förluster sker genom avdrag på ersättningen för förmedlad bankaffär. För innevarande år uppgick den totala ersättningen före kreditförluster till cirka 126,0 Mkr (114,5). Bolaget intäktför ersättningar för förmedlad affär netto, efter avdrag för kreditförluster.

Finansiella tillgångar och skulder samt försäkringstekniska avsättningar (netto)

Mkr	Redovisat värde			Kassaflöde			
	Totalt	varav utan kontratsenliga förfall	varav med kontratsenliga förfall	2019	2020-2022	2023-2032	2033-
Finansiella tillgångar	5 941	4 736	1 205	181	488	537	-
Försäkringstekniska avsättningar f.e.r.	2 221	2 221		803	388	538	492

Noter till resultat- och balansräkningen

Not 3	Premieinkomst	2018			2017		
		Brutto	Avgiven åf	Netto	Brutto	Avgiven åf	Netto
		Direkt försäkring i Sverige	1 330 664	-87 223	1 243 442	1 280 960	-80 477
Mottagen återförsäkring	71 978	-	71 978	64 193	-	64 193	
Summa premieinkomst	1 402 642	-87 223	1 315 420	1 345 153	-80 477	1 264 675	

Not 4	Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	2018	2017
		Skadelivräntor	9 302
Trafik- och olycksfallsaffärer	10 580	7 632	
Summa överförd kapitalavkastning	19 882	13 953	
Räntesats avseende trafik- och olycksfallsaffärer	0,84%	0,65%	
Räntesats avseende övrig affär	0,00%	0,00%	

I den direkta försäkringen samt vissa delar av den mottagna återförsäkringen har den överförda kapitalavkastningen beräknats på halva premieintäkten f.e.r. samt på medelvärdet av in- och utgående avsättningar för oreglerade skador f.e.r. under året. För den övriga mottagna återförsäkringen har för Nordiska Kärnförsäkringspoolen kapitalavkastningen beräknats på summan av ingående ersättningsreserv och skaderegleringsreserv.

Som räntesats avseende trafik- och olycksfallsaffärerna har 10-årig statsobligationsränta tillämpats. I den övriga affären har årsgenomsnittet av 90-dagars stibor omräknat till effektiv ränta tillämpats. 2018 har vi bestämt räntesatsen till 0 procent i den övriga affären eftersom vi inte räknar med negativ ränta, trots att marknadsräntan är negativ.

För skadelivräntor antas den värdeförändring som sker i dess avsättningar motsvara det rimliga avkastningskrav som föreligger på finansrörelsen och bildar därmed den kapitalavkastning som överförs från finansrörelsen till försäkringsrörelsen. Kapitalavkastningen blir positiv om marknadsräntorna går upp och om inflationen stiger, men kan också bli negativ om motsatsen sker.

Not 5	Utbetalda försäkringsersättningar	Före avgiven återförsäkring		Återförsäkrarens andel		Försäkringsersättningar f.e.r.	
		2018	2017	2018	2017	2018	2017
Utbetalda försäkringsersättningar	-929 820	-837 104	27 025	37 896	-902 795	-799 208	
Driftskostnader för skadereglering	-98 065	-85 400	-	-	-98 065	-85 400	
Utbetalda försäkringsersättningar	-1 027 885	-922 504	27 025	37 896	-1 000 860	-884 608	

Not 6	Driftskostnader			
	Koncernen		Moderbolaget	
	2018	2017	2018	2017
Funktionsindelade driftskostnader				
Anskaffningskostnader	-128 631	-134 191	-128 631	-134 191
Förändring av förutbetalda anskaffningskostnader	-368	234	-368	234
Administrationskostnader	-71 616	-63 280	-68 796	-65 429
Provisioner i avgiven återförsäkring	-1 306	-642	-1 306	-642
Driftskostnader i försäkringsrörelsen	-201 921	-197 879	-199 101	-200 028
<i>Totala driftskostnader före funktionsindelning</i>				
Kostnadslagsindelade driftskostnader				
Personalkostnader	-222 476	-192 398	-222 475	-192 398
Lokalkostnader	-12 774	-12 242	-12 774	-12 242
Avskrivningar	-1 722	-1 517	-1 722	-1 517
Övrigt	-214 221	-206 891	-211 402	-209 040
Summa totala driftskostnader	-451 193	-413 048	-448 373	-415 197
Avgår				
Driftskostnader i finansförvaltningen	-5 849	-4 743	-5 849	-4 743
Skaderegleringskostnader	-98 065	-85 400	-98 065	-85 400
Kostnader förmedlad affär, netto	-145 358	-125 026	-145 358	-125 026
Summa avgående poster	-249 272	-215 169	-249 272	-215 169
Driftskostnader	-201 921	-197 879	-199 101	-200 028

Driftskostnaderna, det vill säga alla kostnader för främst administration ökade medan anskaffningskostnaderna har minskade. Kostnader och ersättning för de gemensamma affärerna Liv, Bank, Agria och Länsförsäkringar Fastighetsförmedling, framgår ovan.

Avskrivning av rörelsefastigheterna och driftsnetto för rörelsefastigheterna (Bodarna och Ämbetsmannen) totalt -2,8 Mkr (2,1) har överförts från det icke tekniska resultatet till driftskostnaderna i koncernen.

Driftskostnaderna i koncernen uppgick till 15,6 % (16,0) av premieintäkten f.e.r. och i moderbolaget till 15,3% (16,2).

Not 7	Övriga tekniska kostnader	
	2018	2017
Premier och trafikförsäkringsavgifter TFF	10 672	13 093
Skadeutbetalningar netto TFF	-13 897	-19 227
Driftskostnader TFF	-1 032	-1 243
Kapitalavkastning TFF	-103	157
	-4 360	-7 219

Trafikförsäkringsföreningen (TFF) är ett samarbetsorgan för de försäkringsbolag som har rätt att meddela trafikförsäkring i Sverige. Dessa försäkringsbolag är enligt lag skyldiga att vara medlemmar i TFF. Föreningens verksamhet styrs till övervägande del av reglerna i trafikskadelagen och trafikförsäkringsförordningen. Regeringen fastställer TFF:s stadgar.

En av föreningens huvuduppgifter är att reglera trafikskador som orsakats av okända, oförsäkrade och utländska fordon. Andra huvuduppgifter är att ta ut en lagstadgad avgift (trafikförsäkringsavgift) av ägare till oförsäkrade fordon samt att delta i det internationella trafikförsäkringsarbetet (Gröna Kortsamarbetet och vissa andra funktioner). TFF har också till uppgift att hantera vissa försäkringsfrågor gällande motorfordon inom det frivilliga branschsamarbetet i Sverige (Bilförsäkringskommittén). TFF svarar även för administrationen av Trafikskadenämnden.

TFF:s egna intäkter utgörs främst av betalda trafikförsäkringsavgifter och finansiella intäkter. Driftskostnaderna och skadekostnaderna överstiger regelmässigt intäkterna och det uppkommer årligen ett nettounderskott i TFF:s verksamhet. Av regler i trafikskadelagen följer att medlemsbolagen har ett solidariskt ansvar att finansiera detta nettounderskott. Underskottet fördelas mellan medlemsbolagen på basis av bolagens premievolymer för trafikförsäkring genom en årlig avräkning som fastställs av TFF:s stämma. Nettounderskottet redovisas i enlighet med en branschgemensam rekommendation.

Noter till resultat- och balansräkningen

Not 8		Kapitalavkastning									
						Koncernen		Moderbolaget			
Realiserade vinster och förluster på placeringstillgångar		2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017		
Driftsresultat byggnader och mark											
- hyresintäkter		53 863	50 609			34 182		32 825			
- driftskostnader		-55 885	-45 568			-40 440		-26 510			
Driftsresultat		-2 022	5 041			-6 258		6 315			
Utdelning på aktier och andelar											
		56 200	35 359			56 200		35 359			
Resultat LFB Fastigheter AB och Fastighetsförmedling i Lindesberg AB											
		94 886	77			-		-			
Valutakursresultat											
		-5 361	-777			-5 361		-777			
Ränteintäkter											
- obligationer och andra räntebärande värdepapper		17 546	19 589			17 546		19 589			
- övriga ränteintäkter		2 632	1 820			2 632		1 820			
Realisationsvinster / förluster											
- aktier och andelar		97 473	180 738			97 472		180 738			
- räntebärande värdepapper		6 987	2 778			6 987		2 779			
Summa kapitalavkastning, intäkter		268 341	244 625			169 218		245 823			
Kapitalförvaltningskostnader											
		-5 849	-4 743			-5 849		-4 743			
Summa kapitalavkastning, kostnader		-5 849	-4 743			-5 849		-4 743			
Realiserade vinster och förluster		262 492	239 882			163 369		241 080			
Orealiserade vinster och förluster på placeringstillgångar											
		Orealiserade vinster				Orealiserade förluster					
		Koncernen		Moderbolaget		Koncernen		Moderbolaget			
Belopp i Tkr		2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017		
Byggnader och mark											
		-	149 900	-	126 900	-	-	-	-		
Aktier och andelar											
		216 206	260 949	127 916	125 494	-203 241	-796	-204 102	-1 396		
Räntebärande värdepapper											
		-	7 126	-	7 126	-25 019	-	-25 019	-		
Summa orealiserade vinster och förluster på placeringstillgångar		216 206	417 975	127 916	259 520	-228 260	-796	-229 121	-1 396		
Nettoresultat per kategori av finansiella instrument, Tkr											
Tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen					Tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen						
		via identi- fiering	innehav för handels- ändamål	Låneford- ringar och kundford- ringar	Övriga finansiella skulder			via identi- fiering	innehav för handels- ändamål	Låneford- ringar och kundford- ringar	Övriga finansiella skulder
Koncernen 2018											
Finansiella tillgångar											
Aktier och andelar		264 510									
Obligationer och andra räntebärande värdepapper		245									
Övriga lån		3 882									
Utlåning till kreditinstitut											
Derivat			-6 136								
Övriga finansiella placeringstillgångar											
Kassa och bank		-68									
Summa		268 569	-6 136	-	-						
Moderbolaget 2018											
Finansiella tillgångar											
Aktier och andelar		76 988									
Obligationer och andra räntebärande värdepapper		245									
Övriga lån		3 882									
Utlåning till kreditinstitut											
Derivat			-6 136								
Övriga finansiella placeringstillgångar											
Kassa och bank		-68									
Summa		81 047	-6 136	-	-						
Koncernen 2017											
Finansiella tillgångar											
Aktier och andelar						492 168					
Obligationer och andra räntebärande värdepapper						24 066					
Övriga lån						2 398					
Utlåning till kreditinstitut											
Derivat							5 188				
Övriga finansiella placeringstillgångar											
Kassa och bank						-9					
Summa						518 623	5 188	-	-	-	-
Moderbolaget 2017											
Finansiella tillgångar											
Aktier och andelar						339 876					
Obligationer och andra räntebärande värdepapper						24 066					
Övriga lån						2 399					
Utlåning till kreditinstitut											
Derivat							5 188				
Övriga finansiella placeringstillgångar											
Kassa och bank						-9					
Summa						366 332	5 188	-	-	-	-

Not 9 Övriga intäkter och kostnader		
	2018	2017
Provisioner för Liv och Bank	165 452	146 680
Provisioner för Länsförsäkringar Fastighetsförmedling och Agria	6 720	6 564
Driftskostnader för Liv och Bank	-141 378	-121 341
Driftskostnader för Länsförsäkringar Fastighetsförmedling och Agria	-4 633	-4 580
Summa övriga intäkter och kostnader	26 161	27 323

Not 10 Skatt på årets resultat				
	Koncernen		Moderbolaget	
	2018	2017	2018	2017
Aktuell skatt på årets resultat	-33 767	-10 128	-32 947	-9 693
Justering av skatt hänförlig till tidigare år	12	116	12	116
	-33 755	-10 012	-32 935	-9 577

Uppskjuten skatt

Uppskjuten skatt på obeskattade reserver	18 305	-17 965	-	-
Uppskjuten skatt på orealiserade vinster / förluster	20 544	-56 920	20 544	-56 920
Uppskjuten skatt på pensionskulda	147	178	147	178
Förändring skattestats uppskjuten skatt	5 719		24 024	
Skatt på årets resultat	10 642	-84 719	11 780	-66 319
Uppskjuten skatt på övrigt totalresultat	-426	-4 896	-	-
Skatt	-10 216	-89 615	11 780	-66 319

Avstämning effektiv skatt

Resultat före skatt	319 253	540 591	45 500	299 586
Skatt enligt gällande skattesats för moderbolaget 22%	-70 236	-118 798	-10 010	-65 909
Skatteeffekter av				
- ej avdragsgilla kostnader	-24 302	-6 202	-23 852	-1 431
- ej skattepliktiga intäkter	61 909	40 119	21 459	727
- temporära skillnader	147	178	147	178
Förändring skattesats uppskjuten skatt	43 114	-	24 024	-
Skatt hänförlig tidigare år	12	116	12	116
Redovisad effektiv skatt på årets resultat	10 642	-84 719	11 780	-66 319
Övrigt totalresultat	2 067	22 255	-	-
Uppskjuten skatt på övrigt totalresultat 22,0%	-426	-4 896	-	-
Redovisad effektiv skatt	10 216	-89 615	11 780	-66 319
Gällande skattesats	22,0%	22,0%	22,0%	22,0%
Effektiv skattesats	-3,2%	16,6%	-25,9%	22,1%

Under 2018 beslutade riksdagen om ny skattesats från år 2019 och framåt. Vi har därför förändrat beräkningen av uppskjuten skatt från 22% till 20,6%.

Not 11 Byggnader och mark				
	Koncernen		Moderbolaget	
	2018	2017	2018	2017
Ingående redovisat värde	708 355	558 455	473 355	346 455
Värdeförändring förvaltningsfastighet	-	149 900	-	126 900
Avskrivningar	-1 655	-1 655		
Omvärdering	1 655	1 655		
Utgående redovisat värde	708 355	708 355	473 355	473 355

Förvaltningsfastigheter

Ingående balans	605 000	475 700	346 455	346 455
Värdeförändringar		129 300		126 900
Utgående balans	605 000	605 000	346 455	346 455

Rörelsefastigheter

Ingående balans			103 355	82 755
Värdeförändringar			-	20 600
Utgående balans			103 355	103 355

	Kontors- och affärsfastigheter moderbolaget	Fastighets AB Congresshuset, dotterbolag	Övriga	Totalt
Antal	7	1	1	9
Areal	33 320	23 141		56 461
Anskaffningsvärde Tkr	173 330	182 274	355	355 959
Verkligt värde Tkr	473 000	235 000	355	708 355
Värde per kvm Kr	14 196	10 155		12 540
Ytvakansgrad	0,58%	0,12%		0,40%
Taxeringsvärde Tkr	245 595	86 000	898	332 493

Samtliga fastigheter förutom personalstuga ligger inom Länsförsäkringar Bergslagens verksamhetsområde, huvudsakligen i Västerås och Örebro.

Dotterbolaget Fastighets AB Congresshuset i Västerås egna fastighet inrymmer bland annat Västerås Konserthus, vars yta uppgår till cirka 44 % av totala arealen.

I den egna verksamheten utnyttjas cirka 7 800 kvm av moderbolagets fastigheter, vilket avser cirka 14 % av det totala fastighetsbeståndet.

Fastigheterna i moderbolaget och i dotterbolaget Fastighets AB Congresshuset värderas normalt vart tredje år av externt värderingsföretag. Däremellan sker värdering med en intern modell som tar hänsyn till marknadsinformation och fastigheternas kassaflöde. De parametrar som främst påverkar värdet på fastigheterna är förändring i avkastningskravet och eventuell uppkomst av vakanser. Den interna värderingen är baserad på ej observerbar data och hamnar i värderingshierarkin nivå 3.

Not 12 Aktier och andelar i intresse- och dotterbolag				
Moderbolaget	Antal aktier	Ägarandel %	Anskaffningsvärde	Verkligt värde
Länsförsäkringar Bergslagen Fastigheter AB	1 000	100	373 086	1 296 602
Fastighets AB Congresshuset i Västerås	5 000	100	41 949	111 619
Fastighetsförmedling i Lindsberg AB	1 000	100	1 020	1 112
Summa			416 055	1 409 333

Noter till resultat- och balansräkningen

Not 13 Andra finansiella placeringstillgångar			
Svenska börsnoterade aktier	Antal	Anskaffningsvärde	Verkligt värde
AAK	22 600	3 020	2 769
ABB LTD	120 000	17 035	20 406
ALFA LAVAL	50 000	8 260	9 483
AROS QUALITY GR	60 675	4 632	8 980
ASSA ABLOY B	120 200	20 304	18 950
ASTRAZENECA	50 500	25 145	34 072
ATLAS COPCO B	82 100	6 480	15 878
ATTENDO	62 100	5 015	4 866
AUTOLIV	22 377	8 578	14 084
AXFOOD	79 400	11 423	12 017
BILIA A	100 000	8 785	8 280
BILLERUD	38 500	3 219	4 071
BOLIDEN	63 000	14 911	12 059
BRAVIDA	130 000	7 934	7 950
DOMETIC GROUP	104 100	8 089	5 741
DUNI	68 000	8 043	6 678
ELEKTA AAK B	91 800	4 658	9 644
EPIROC B	176 300	10 104	13 783
ESSITY B	80 000	4 940	17 352
FM MATTSSON B	45 000	3 597	3 339
H&M B	84 000	17 714	10 613
HEIMSTADEN PREF	45 000	14 400	14 760
HEXAGON B	43 000	5 678	17 531
HOLMEN B	53 400	6 658	9 345
HUSQVARNA B	164 000	11 123	10 768
ICA GRUPPEN	77 500	13 433	24 599
INDUSTRIVÄRD C	100 000	17 273	17 895
INTRUM JUSTITIA	56 000	15 001	11 536
INVESTOR B	119 200	24 958	44 628
JM AB	17 200	3 765	2 964
KINNEVIK B	52 000	14 957	11 076
KLÖVERN AB PREF	39 500	13 457	12 127
LIFCO	14 400	5 045	4 716
LOOMIS S.B	17 100	4 963	4 880
LUNDBERGS	30 000	9 600	7 806
MTG B	46 523	10 947	13 613
NIBE INDUSTRIER	69 700	6 870	6 339
NOBINA AB	84 855	3 076	5 083
NORDEA ABP	173 300	13 904	12 932
PANDOX B	56 952	7 688	8 315
PEAB B	182 600	9 304	13 266
PREVAS B	1 044 100	27 576	18 533
SANDVIK	215 000	10 661	27 144
SCA B	169 800	16 803	11 669
SE BANKEN A	143 700	21 606	12 350
SECURITAS B	99 000	12 890	14 038
SHB A	95 000	6 875	9 291
SKÅNSKA B	88 000	13 830	12 364
SOBI	106 000	12 932	20 389
STORA ENSO R	170 000	10 078	17 510
SWECO B	48 100	15 240	9 485
SWEDBANK	87 500	11 003	17 273
SYSTEMAIR AB	121 021	8 877	11 618

Svenska börsnoterade aktier	Antal	Anskaffningsvärde	Verkligt värde
TELE2 B	166 130	20 001	18 748
TELIA COMPANY	615 000	29 383	25 750
TRELLEBORG B	93 000	12 300	12 922
VEONEER	22 377	-	4 976
VOLVO B	125 000	11 292	14 469
ÅF AB	50 000	9 576	7 995
Summa börsnoterade aktier		664 909	761 713

Anskaffningsvärden och verkliga värden		Anskaffningsvärde		Verkligt värde	
Koncernen		2018	2017	2018	2017
Aktier och andelar		2 270 953	2 223 717	4 287 922	4 230 990
Obligationer och andra räntebärande värdepapper		1 248 189	1 053 999	1 244 986	1 073 378
Derivat				-15 331	-9 195
Summa		3 519 142	3 277 716	5 517 577	5 295 173

Moderbolaget		2018		2017	
		2018	2017	2018	2017
Aktier och andelar		1 938 164	1 898 928	3 086 291	3 113 808
Obligationer och andra räntebärande värdepapper		1 248 189	1 053 999	1 244 986	1 073 378
Derivat				-15 331	-9 195
Summa		3 186 353	2 944 927	4 315 945	4 177 991

Specifikation valutaterminer			
Förfall	Valuta	Nominellt belopp	Verkligt värde
2020-04-06	EUR	1 020	-696
2020-05-22	USD	6 000	-12 657
2020-05-22	USD	-6 000	837
2020-10-29	EUR	2 000	-1 447
2023-03-10	EUR	2 097	-1 368
Summa derivat			5 117

Anskaffningsvärden och verkliga värden på aktier och andelar		
Koncernen	Anskaffningsvärde	Verkligt värde
Noterade svenska aktier	664 908	761 713
Ej noterade aktier	853 684	2 632 955
Noterade andelar i aktiefonder	710 886	893 254
Ej noterade andelar	41 475	-
Summa aktier och andelar i koncernen	2 270 953	4 287 922

Moderbolaget		
	Anskaffningsvärde	Verkligt värde
Noterade svenska aktier	664 908	761 713
Ej noterade aktier	520 895	1 431 324
Noterade andelar i aktiefonder	710 886	893 254
Ej noterade andelar	41 475	-
Summa aktier och andelar i moderbolaget	1 938 164	3 086 291

Anskaffningsvärden och verkliga värden på obligationer och andra räntebärande värdepapper					
		Anskaffningsvärde		Verkligt värde	
Koncernen och moderbolaget		2018	2017	2018	2017
Emittenter i svenska kronor		1 196 345	1 053 999	1 191 589	1 018 996
Emittenter i utländsk valuta		51 844	51 801	53 398	54 381
Summa		1 248 189	1 055 800	1 244 988	1 073 378

Not 14 Andra finansiella placeringstillgångar

Redovisade värden för finansiella tillgångar och skulder per värderingskategori

Koncernen 2018	Tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen				Summa verkligt värde*
	via identifiering	innehav för handelsändamål	Låne- och kundfordringar	Övriga finansiella skulder	
Finansiella tillgångar					
Aktier och andelar	4 287 922				4 287 922
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	1 244 986				1 244 986
Övriga lån			150		150
Kassa och bank			406 703		406 703
Depåer hos företag som avgivit återförsäkring			1 108		1 108
Summa	5 532 908	-	407 961	-	5 940 869
Finansiella skulder					
Skulder till kreditinstitut				115 050	115 050
Derivat		15 331			15 331
Summa	-	15 331	-	115 050	130 381
Moderbolaget 2018					
Finansiella tillgångar					
Aktier och andelar	3 086 291				3 086 291
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	1 244 986				1 244 986
Övriga lån			131 968		131 968
Kassa och bank			334 264		334 264
Depåer hos företag som avgivit återförsäkring			1 108		1 108
Summa	4 331 277	-	467 340	-	4 798 617
Finansiella skulder					
Derivat		15 331			15 331
Summa	-	15 331	-	-	15 331
Koncernen 2017					
Finansiella tillgångar					
Aktier och andelar	4 230 990				4 230 990
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	1 073 378				1 073 378
Upplupen räntetäkt			731		731
Kassa och bank			573 032		573 032
Depåer hos företag som avgivit återförsäkring			1 018		1 018
Summa	5 304 368	-	574 781	-	5 879 149
Finansiella skulder					
Derivat		9 195			9 195
Summa	-	9 195	-	115 050	124 245
Moderbolaget 2017					
Finansiella tillgångar					
Aktier och andelar	3 113 808				3 113 808
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	1 073 378				1 073 378
Övriga lån			22 435		22 435
Kassa och bank			564 357		564 357
Depåer hos företag som avgivit återförsäkring			1 018		1 018
Summa	4 187 186	-	587 810	-	4 774 996
Finansiella skulder					
Skulder till kreditinstitut					
Derivat		9 195			9 195
Summa	-	9 195	-	-	9 195

Noter till resultat- och balansräkningen

Not 14 Andra finansiella placeringstillgångar (forts.)

I nedanstående tabeller lämnas upplysningar om hur verkligt värde bestäms för de finansiella instrument som värderas till verkligt värde i balansräkningen. Skillnaden mellan koncern och moderbolag utgörs endast av innehav i dotterbolag. Uppdelningen av hur verkligt värde bestäms görs utifrån följande tre nivåer.

Nivå 1: enligt priser noterade på en aktiv marknad för samma instrument.

Nivå 2: enligt direkt eller indirekt observerbara marknadsdata som inte inkluderas i nivå 1.

Nivå 3: utifrån indata som inte är observerbara.

Koncernen 2018	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Summa
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde				
<i>Andra finansiella placeringstillgångar</i>				
Aktier och andelar	1 654 967		2 632 955	4 287 922
Obligationer och andra räntebärande värdepapper		1 244 986		1 244 986
Summa tillgångar	1 654 967	1 244 986	2 632 955	5 532 908

Finansiella skulder värderade till verkligt värde				
Derivat		15 331		15 331
Summa		15 331		15 331

Koncernen 2017	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Summa
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde				
<i>Andra finansiella placeringstillgångar</i>				
Aktier och andelar	1 804 847		2 426 143	4 230 990
Obligationer och andra räntebärande värdepapper		1 073 378		1 073 378
Summa tillgångar	1 804 847	1 073 378	2 426 143	5 304 368

Finansiella skulder värderade till verkligt värde				
Derivat		9 195		9 195
Summa		9 195		9 195

Specificering av förändringar i nivå 3	2018		2017	
	Aktier och andelar	Obligationer och räntebärande värdepapper	Aktier och andelar	Obligationer och räntebärande värdepapper
Koncernen				
Ingående balans	2 426 143		2 104 448	1 890
Försäljning				-1 890
Emission	-		49 515	
Vinster och förluster redovisade i resultaträkningen	206 812		272 180	
Utgående balans	2 632 955		2 426 143	-

Värdering till verkligt värde av tillgångar och skulder via resultaträkningen sker i nivå 3, inga andra värderingskategorier förekommer.

Nivå 3: utifrån indata som inte är observerbara på marknaden värderas aktier och andelar enligt nedanstående:

LFAB-aktien värderas till substansvärde. Substansvärdet för LFAB-aktien är det samma som LFAB-koncernens redovisade beskattade egna kapital. Det som påverkar förändringar i substansvärdet på LFAB-aktien är således årets totalresultat i LFAB-koncernen.

Länsförsäkringar Bergslagen Fastigheter AB äger andelar i fastighetsbolag som bokförs till verkligt värde. Fastigheterna värderas av externa värderingsföretag och dessa görs med användning av ortspriser och fastigheternas kassaflöden. Då marknaden för fastighetstransaktioner fungerat normalt har det medfört att ortspriser varit tillgängliga och kunnat användas. Den största negativa påverkan på värderingen av fastigheterna är en ökning av avkastningskravet.

Länsförsäkringar Bergslagen Fastigheter AB äger också andelar i **LF Secondary PE Investments S.A.** Substansvärde för aktien beräknas utifrån att underliggande fonder värderas enligt följande: förvaltarnas senaste rapporterade NAV för respektivefond, de europiska förvaltarna använder sig av fair value enligt IPEV Valuation Guidelines och de amerikanska förvaltarna använder sig utav US GAAP där fair value definieras i ASC Topic 820, justerat för efterföljande kassaflöden från PE Holding till fonderna respektive utbetalningar från fonderna till PE Investments. De parametrar som påverkar om värdet på aktierna ökar/minskar i PE Investments är dels, i vissa bolag som använder diskonterade kassaflödesmodell för värdering av bolaget, om framtida vinstmarginaler förändras eller om räntan som används för diskontering förändras. I bolag som använder en multipelvärdering så påverkas värdet av förändringar i de multiplar som används men även av förändringar i de underliggande faktorerna i jämförbara bolag. Utöver detta så påverkas aktiekursen i PE Investments av förändringar i valutakursen på USD och EUR.

I övriga onoterade innehav gör Länsförsäkringar Bergslagen i vart och ett av fallen en bedömning av värdet och tar in underliggande värden i de innehav där så är möjligt. Där detta inte är möjligt finns en löpande kontakt med styrelsen i respektive bolag för att säkerställa riktigheten i värderingen av tillgångarna. Om misstankar finns att värdena i något av innehaven skulle vara inkorrekta så förmedlas detta till styrelsen som för detta vidare till respektive bolag.

Not 15 Fordringar avseende direkt försäkring

	2018	2017
Fordringar hos försäkringstagare	382 809	374 612
Fordringar hos försäkringsbolag	33 927	117 220
Summa fordringar avseende direkt försäkring	416 736	491 832

Not 16 Materiella tillgångar och varulager

	Koncernen						Moderbolaget					
	Maskiner/inventarier		Övrigt		Totalt		Maskiner/inventarier		Övrigt		Totalt	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Ingående anskaffningsvärde	103 954	102 622	1 350	1 423	105 304	104 045	87 925	86 593	1 350	1 423	89 274	88 015
Investeringar	7 742	1 332	130	145	7 872	1 477	1 698	1 332	130	145	1 828	1 477
Försäljningar och utrangeringar	-1 243	-	-401	-218	-1 644	-218	-1 243	-	-401	-218	-1 644	-218
Utgående anskaffningsvärde	110 453	103 954	1 079	1 350	111 532	105 304	88 380	87 925	1 079	1 350	89 458	89 274
Ingående avskrivningar	95 754	93 400			95 754	93 400	84 215	83 255			84 215	83 255
Årets avskrivningar	3 398	2 354			3 398	2 354	1 702	960			1 702	960
Försäljning och utrangeringar	-1 058	-			-1 058	-	-1 058	-			-1 058	-
Utgående avskrivningar	98 094	95 754			98 094	95 754	84 859	84 215			84 859	84 215
Bokfört värde inventarier	12 359	8 200	1 079	1 350	13 438	9 550	3 521	3 710	1 079	1 350	4 599	5 059

Planenlig avskrivning har gjorts på inventarier efter deras ekonomiska livslängd mellan 5 och 10 år.

Not 17 Förutbetalda anskaffningskostnader

	2018	2017
Föregående års avsättning av förutbetalda anskaffningskostnader	15 962	15 728
Årets avsättning	15 594	15 962
Årets avskrivning	-15 962	-15 728
Förutbetalda anskaffningskostnader vid årets utgång	15 594	15 962
Anskaffningskostnad med avskrivningstid		
- inom ett år	15 594	15 962
- överstigande ett år	-	-

Not 18 Obeskattade reserver

	2018	2017
Periodiseringsfond		
Avsättning att återföras till beskattning senast beskattningsår 2018	-	1 700
Avsättning att återföras till beskattning senast beskattningsår 2019	3 000	3 000
Avsättning att återföras till beskattning senast beskattningsår 2022	1 500	1 500
Avsättning att återföras till beskattning senast beskattningsår 2023	11 000	11 000
Avsättning att återföras till beskattning senast beskattningsår 2024	45 000	-
Summa periodiseringsfond	60 500	17 200
Utjämningsfond	73171	73171
Säkerhetsreserv	1 236 118	1 191 118
Summa obeskattade reserver	1 369 789	1 281 489

Not 19 Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker

	2018			2017		
	Brutto	Åf andel	Netto	Brutto	Åf andel	Netto
Avsättning för ej intjänade premier						
Ingående balans	561 729	-	561 729	531 115	-	531 115
Premieinkomst	1 402 642	-87 223	1 315 419	1 345 153	-80 477	1 264 676
Intjänade premier under perioden	-1 382 755	87 223	-1 295 532	-1 314 522	80 477	-1 234 045
Valutakurseffekt	-3	-	-3	-17	-	-17
Utgående balans	581 613	-	581 613	561 729	-	561 729
Summa avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker	581 613	-	581 613	561 729	-	561 729

Ingen avsättning för kvardröjande risker har gjorts för något av åren.

Noter till resultat- och balansräkningen

Not 20	Avsättning för oregerade skador					
	2018			2017		
	Brutto	Åfandel	Netto	Brutto	Åfandel	Netto
Inträffade och rapporterade skador	-999 135	166 541	-832 594	-928 744	117 340	-811 404
Inträffade men ej rapporterade skador (IBNR)	-1 139 857	177 058	-962 799	-1 039 002	178 704	-860 298
Avsättning för skaderegleringskostnad	-70 297	-	-70 297	-61 084	-	-61 084
Ingående balans	-2 209 289	343 599	-1 865 690	-2 028 830	296 044	-1 732 786
Förväntad kostnad för skador som inträffat under den innevarande perioden	-968 449	20 735	-947 714	-1 035 545	83 164	-952 380
Utbetalat/överfört till försäringsskulder eller andra kortfristiga skulder	918 412	-27 026	891 386	840 259	-37 897	802 362
Förändring av förväntad kostnad för skador som inträffat tidigare år (avvecklingsresultat)	21 568	-5 839	15 729	33 866	2 287	36 153
Livränterörelse	-5 139	-	-5 139	-9 434	-	-9 434
Övertaget Olycksfallsbestånd	-	-	-	-9 070	-	-9 070
Valutaeffekt	502	-	502	-535	-	-535
Utgående balans	-2 242 395	331 471	-1 910 923	-2 209 289	343 598	-1 865 690
<i>Utgående balans består av</i>						
Inträffade och rapporterade skador	-975 908	153 983	-821 925	-999 135	166 541	-832 594
Inträffade men ej rapporterade skador (IBNR)	-1 187 669	177 488	-1 010 181	-1 139 857	177 058	-962 799
Avsättning skaderegleringskostnad	-78 818	-	-78 818	-70 297	-	-70 297
Utgående balans totalt	-2 242 395	331 471	-1 910 924	-2 209 289	343 599	-1 865 690

Reserv för oregerade skador i trafikaffären är inte diskonterad.

Not 21	Avsättning för pensioner och liknande förpliktelse	
	2018	2017
Avsättning för personal födda 1955 och tidigare som enligt avtal har möjlighet att gå i pension från 62 års ålder	-	1 400
Kapitalförsäkring	5 227	4 516
Avsättning för pensioner och liknande förpliktelse	5 227	5 916

Ovanstående pensionsavsättning är inte tryggad enligt Tryggandelagen. Bolagets övriga förpliktelse avseende pensioner är täckta genom försäkringar. Pensionsavsättningen ovan, enligt 62-årsregeln, är gjord utifrån en bedömning av hur stor del av den berörda personalen som kan komma att utnyttja möjligheten att gå i förtida pension. Pensionsavsättningens storlek har beräknats med utgångspunkt från tidigare utbetalningar enligt 62-årsregeln. Om samtlig personal som omfattas av avtalet skulle gå i pension vid 62 års ålder har bolaget ett ansvar att även täcka den tillkommande kostnaden.

Not 22	Avsättning för uppskjutna skatter			
	Koncernen		Moderbolaget	
	2018	2017	2018	2017
Uppskjuten skatt på obeskattade reserver	282 970	282 652	-	-
Uppskjuten skatteskuld på årets realiserade vinster	304 432	347 198	304 432	347 198
Uppskjuten skatt avseende skattemässiga avskrivningar på fastigheter	21 804	23 671	18 344	20 211
Uppskjuten skatt avseende omvärderingsreserv av rörelsefastigheter	16 229	16 877	-	-
Avsättning för skatter	625 435	670 397	322 776	367 408

Not 23	Övriga avsättningar			
	Koncernen		Moderbolaget	
	2018	2017	2018	2017
Avsättning för framtida minskad bankersättning	3 000	4 500	3 000	4 500
Övriga avsättningar	3 000	4 500	3 000	4 500

Not 24	Skulder avseende direkt försäkring	
	2018	2017
Skulder till försäkringsföretag	753	634
Summa skulder avseende direkt försäkring	753	634

Not 25	Övriga skulder			
	Koncernen		Moderbolaget	
	2018	2017	2018	2017
Leverantörsskulder	18 017	10 991	16 962	10 991
Sociala kostnader	6 782	3 668	6 782	3 668
Källskatter	3 171	2 909	3 171	2 909
Inteckningslån	-	115 050	-	-
Övriga skulder	66 900	100 197	92 400	97 259
Summa övriga skulder	94 870	232 815	119 314	114 826

Not 26 Poster inom linjen**Ansvarsförbindelser**

Av trafikskadelagen och trafikförsäkringsförordningen följer att försäkringsbolag som meddelar trafikförsäkring i Sverige är skyldiga att vara medlemmar i Trafikförsäkringsföreningen. Av reglerna följer att medlemsbolagen har ett solidariskt ansvar att finansiera verksamheten i Trafikförsäkringsföreningen. Detta hanteras genom att det årliga nettounderskottet för Trafikförsäkringsföreningen fördelas mellan medlemsbolagen på basis av bolagens premievolymer för trafikförsäkring genom en årlig avräkning som fastställs av Trafikförsäkringsföreningens stämma. Av det solidariska ansvaret följer att det enskilda medlemsbolaget kan ha en eventuell tillkommande förpliktelse gentemot Trafikförsäkringsföreningen i det fall något annat medlemsbolag inte kan fullgöra sina egna förpliktelser eller i det fall de reserver för oreglerade skador som hålls av Trafikförsäkringsföreningen visar sig otillräckliga. I egenskap av ägare av 7,7 % i Humlegården HB finns formell ansvarighet för detta bolags förbindelser.

Ställda säkerheter	Koncernen		Moderbolaget	
	2018	2017	2018	2017
Fastighetsinteckningar	75 000	75 000		
Bankmedel	-	1 723		
För försäkringstekniska avsättningar (f.e.r.) registerförda tillgångar	2 001 432	1 931 852	2 001 432	1 931 852

I enlighet med 6 kap 11§ Försäkringsrörelselagen (FRL) har bolaget registerfört de placeringstillgångar som används för att täcka de försäkringstekniska avsättningarna. Registerföringen innebär att försäkringstagarna har en förmånsrätt i tillgångarna enligt förmånsrättslagen. Tillgångarna kan tas i anspråk vid bolagets insolvens.

Not 27 Personal och löner

	Antal årstjänster		Löner och arvoden *)	
	2018	2017	2018	2017
Vd	1	1	4 914	4 152
Tjänstemän	268	242	185 412	172 940
Övriga anställda	3	3	1 848	1 626
Totalt	272	246	191 480	179 480

*) inklusive sociala avgifter och pensionskostnader
Av ovanstående antal var 162 (146) kvinnor och 110 (100) män.

Åtagande för ålderspension

En avsättning för framtida avtalspensioner enligt krav från nya pensionsavtalet för försäkringsbranschen är beräknad till 5,2 Mkr och baseras på intern bedömning.

Medelantal och könsfördelning

Styrelse *)	Antal	
	2018	2017
Män	5	3
Kvinnor	3	4
Totalt	8	7

*) exklusive fackliga representanter

Ombud	Antal		Ersättningar	
	2018	2017	2018	2017
Allmänna ombud	7	10	107	150
Specialombud	114	133	7 531	9 566
Totalt	121	143	7 638	9 716

Ersättningar till styrelse och ledande befattningshavare

Till styrelsens ordförande och sju av bolagsstämman valda ledamöter utgår arvode enligt bolagsstämmans beslut. De två arbetstagarrepresentanterna erhåller ej något styrelsearvode. Ersättning till verkställande direktören utgörs av grundlön samt pension. Till andra ledande befattningshavare utgörs ersättningen av grundlön samt pension. Med andra ledande befattningshavare avses i detta sammanhang företagsledningen, dock ej verkställande direktören. Alla anställda utom företagsledning, compliance och risk manager hade under 2018 möjlighet att erhålla resultatbaserad merersättning, som beslutas inför varje år av styrelsen. Detta förutsätter att bolaget uppnår ett positivt resultat samt ett antal andra affärsmål. Max 27 000 kr kan utgå för en heltidstjänst.

ERSÄTTNINGAR UNDER 2018	Grundlön	Rörlig ersättning	Sociala avgifter	Pensionskostnader	Summa
Styrelsens ordförande, Bengt-Erik Lindgren	344	-	56	-	400
Styrelsens vice ordförande, Christina Liffner (till april 2018)	60	-	10	-	70
Styrelseledamot, Ann-Christin Norrström	137	-	22	-	160
Styrelseledamot, Per Åhman	136	-	43	-	179
Styrelseledamot, Jan-Erik Westerlund	95	-	30	-	125
Styrelsens vice ordförande, Joakim Alkman (från april 2018)	171	-	54	-	225
Styrelseledamot, Annika Bergman	137	-	43	-	180
Styrelseledamot, Pär Jansson	95	-	30	-	125
Styrelseledamot, Sofie Larsen	136	-	43	-	178
Verkställande direktör, Mikael Sundquist	2 616	-	822	1 476	4 914
Andra ledande befattningshavare (7 personer)	6 764	-	2 125	2 731	11 619
	10 690	-	3 278	4 207	17 995

Vd har uppburit arvode för arbete i styrelsen för Länsförsäkringar AB med 320 812 kr under 2018.

Avgångsvederlag

Till verkställande direktören och övriga i företagsledningen kunde under 2018 ett avgångsvederlag på maximalt arton månadslöner utgå.

Pension

Pensionsåldern för vd är 65 år, med en ömsesidig option mellan vd och Bolaget kan vd sluta vid 62 års ålder. Pensionsåldern för övriga ledande befattningshavare är 65 år. Pensionen följer pensionsavtalet FTP08.

Till förmån för den verkställande direktören har bolaget tecknat en kapitalförsäkring. Försäkringens värde uppgår per 2018-12-31 till 4 207 tkr (3 634 tkr). Under 2018 har 365 tkr (304 tkr) löpande satts av till kapitalförsäkringen.

Noter till resultat- och balansräkningen

Not 28 Arvode och kostnadsersättningar till revisorer

	Koncernen		Moderbolaget	
	2018	2017	2018	2017
PriceWaterhouseCoopers, revisionsuppdrag	451	458	451	458
PriceWaterhouseCoopers, skatterådgivning	-	-	-	-
PriceWaterhouseCoopers, andra uppdrag	-	5	-	5
Totalt	451	463	451	463

Tilläggsupplysningar angående försäkringsrörelsen

	Totalt 2018	Olycksfall och sjukdom	Motorfordon övr. klasser	Motorfordon ansvar mot tredje man	Brand och annan egen-domsskada	Allmän ansvarighet	Rättsskydd	Summa direkt försäkring	Mottagen åter-försäkring
Premieinkomst, brutto	1 402 642	74 722	384 427	192 117	634 189	34 423	10 787	1 330 665	71 978
Premieintäkt, brutto	1 382 756	70 993	386 252	195 025	616 571	33 799	10 428	1 313 068	69 688
Försäkringsers., brutto	-1 061 493	-44 962	-289 170	-179 731	-447 972	-28 300	-7 265	-997 400	-64 093
Driftskostnader, brutto	-199 100	-10 819	-50 650	-27 775	-101 530	-5 727	-1 688	-198 189	-911
Resultat av avgiven återförsäkring	-72 327	686	-6 921	-12 144	-48 186	-5 684	-78	-72 327	-

Vd och styrelsen intygar, så vitt vi känner till, att årsredovisningen har upprättats i enlighet med lag om årsredovisning i försäkringsföretag och ger därmed en rättvisande bild av bolagets resultat och ställning i enlighet med god redovisningssed i Sverige.

Västerås, den 14 mars 2019

Bengt-Erik Lindgren,
Ordförande

Annika Bergman

Ann-Christin Norrström

Per Åhman

Pär Jansson

Joakim Alkman
Vice ordförande

Jan-Erik Westlund

Sofia Larsen

Helena Lindberg
Personalrepresentant

Henrik Seiver
Personalrepresentant

Mikael Sundquist,
Vd

Vår revisionsberättelse har avlämnats den 14 mars 2019

Öhrlings PriceWaterhouseCoopers
Sofie Nordenborg, Auktoriserad revisor

Revisionsberättelse

**TILL BOLAGSSTÄMMAN I LÄNSFÖRSÄKRINGAR BERGSLAGEN,
ORGANISATIONSNUMER: 578000-9956**

RAPPORT OM ÅRSREDOVISNINGEN OCH KONCERNREDOVISNINGEN Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för Länsförsäkringar Bergslagen för år 2018. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår på sidorna 5-34 i detta dokument.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets finansiella ställning per den 31 december 2018 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av koncernens finansiella ställning per den 31 december 2018 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt International Financial Reporting Standards (IFRS), såsom de antagits av EU, och lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och koncernen.

Våra uttalanden i denna rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen är förenliga med innehållet i den kompletterande rapport som har överlämnats till moderbolagets och koncernens revisionsutskott i enlighet med revisorsförordningens (537/2014) artikel 11.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav. Detta innefattar att, baserat på vår bästa kunskap och övertygelse, inga förbjudna tjänster som avses i revisorsförordningens (537/2014) artikel 5.1 har tillhandahållits det granskade bolaget.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Vår revisionsansats

Revisionens inriktning och omfattning

Vi utformade vår revision genom att fastställa väsentlighetsnivå och bedöma risken för väsentliga felaktigheter i de finansiella rapporterna. Vi beaktade särskilt de områden där verkställande direktören och styrelsen gjort subjektiva bedömningar, till exempel viktiga redovisningsmässiga uppskattningar som har gjorts med utgångspunkt från antaganden och prognoser om framtida händelser, vilka till sin natur är osäkra. Liksom vid alla revisioner har vi också beaktat risken för att styrelsen och verkställande direktören åsidosätter den interna kontrollen, och bland annat övervägt om det finns belägg för systematiska avvikelser som givit upphov till risk för väsentliga felaktigheter till följd av oegentligheter.

Vi anpassade vår revision för att utföra en ändamålsenlig granskning i syfte att kunna uttala oss om de finansiella rapporterna som helhet, med hänsyn tagen till koncernens struktur, redovisningsprocesser och kontroller samt den bransch i vilken koncernen verkar.

Väsentlighet

Revisionens omfattning och inriktning påverkades av vår bedömning av väsentlighet. En revision utformas för att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida de finansiella rapporterna innehåller några väsentliga felaktigheter. Felaktigheter kan uppstå till följd av oegentligheter eller misstag.

De betraktas som väsentliga om enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användarna fattar med grund i de finansiella rapporterna.

Baserat på professionellt omdöme fastställde vi vissa kvantitativa väsentlighetstal, däribland för den finansiella rapportering som helhet. Med hjälp av dessa och kvalitativa överväganden fastställde vi revisionens inriktning och omfattning och våra granskningsåtgärders karaktär, tidpunkt och omfattning, samt att bedöma effekten av enskilda och sammantagna felaktigheter på de finansiella rapporterna som helhet.

Särskilt betydelsefulla områden

Särskilt betydelsefulla områden för revisionen är de områden som enligt vår professionella bedömning var de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen för den aktuella perioden. Dessa områden behandlades inom ramen för revisionen av, och i vårt ställningstagande till, årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet, men vi gör inga separata uttalanden om dessa områden.

Särskilt betydelsefullt område

Värdering av avsättning för oreglerade skador

Avsättning för oreglerade skador utgör en väsentlig balanspost som baseras på beräkningar och bedömningar om framtida utfall av kostnaden för inträffade skador, såsom avvecklingstid och skademönster.

Bolaget använder vedertagna aktuariella metoder för beräkningarna av avsättningar för oreglerade skador. Bolagets avsättningar består av ett flertal olika produkter där egenskaper hos produkterna påverkar beräkningsmodellerna.

Se not 1 till årsredovisningen – Redovisningsprinciper (Bedömningar och uppskattningar i de finansiella rapporterna samt Avsättning för oreglerade skador), Not 2, Risker och riskhantering, Not 20 – Avsättning för oreglerade skador.

Hur vår revision beaktade det särskilt betydelsefulla området

Våra revisionsåtgärder har omfattat, men inte utslutande utgjorts av: Bedömning av utformning och testning av effektiviteten hos kontrollerna inom processerna för att beräkna oreglerade skador. Dessa kontroller avser bland annat kontroller av indata och aktuariella beräkningar samt inom processerna för skadereglering och bokföring.

Vår granskning har också omfattat bedömningar av använda aktuariella metoder och modeller. Vi har även utmanat och bedömt företagsledningens antaganden.

Vidare har utfört egna beräkningar för att säkerställa att avsättningarna är rimliga. PwC:s egna aktuarier biträdde vid revisionen.

Värdering av finansiella instrument som värderas till verkligt värde i nivå 3

I värderingen av finansiella instrument i nivå 3 används icke observerbara indata för beräkningar av verkligt värde. Bolagets aktier i nivå 3 utgör en väsentlig del av balansposten aktier och andelar.

Se not 1 till årsredovisningen – Redovisningsprinciper (Bedömningar och uppskattningar i de finansiella rapporterna samt Finansiella instrument), Not 2 – Risker och riskhantering, Not 13 och 14 – Andra finansiella placeringstillgångar.

Vi har granskat bolagets processer för värdering av nivå 3-innehav. Vi har även bedömt de modeller och metoder som bolaget använder.

För värderingar som är beroende av icke observerbara indata eller som kräver en högre grad av bedömningar har vi utmanat de antaganden och metoder som bolaget använt. Vi har även baserat på bolagets värderingar utfört kontrollberäkningar.

>>>

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och, vad gäller koncernredovisningen, enligt IFRS, såsom de antagits av EU, och lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Styrelsens revisionsutskott ska, utan att det påverkar styrelsens ansvar och uppgifter i övrigt, bland annat övervaka bolagets finansiella rapportering.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risker för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.

- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- inhämtar vi tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Vi ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Vi är ensamt ansvariga för våra uttalanden.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Vi måste också förse styrelsen med ett uttalande om att vi har följt relevanta yrkesetiska krav avseende oberoende, och ta upp alla relationer och andra förhållanden som rimligen kan påverka vårt oberoende, samt i tillämpliga fall tillhörande motåtgärder.

Av de områden som kommuniceras med styrelsen fastställer vi vilka av dessa områden som varit de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen, inklusive de viktigaste bedömda riskerna för väsentliga felaktigheter, och som därför utgör de för revisionen särskilt betydelsefulla områdena. Vi beskriver dessa områden i revisionsberättelsen såvida inte lagar eller andra författningar förhindrar upplysning om frågan.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Länsförsäkringar Bergslagen för år 2018 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisions sed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisors sed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets och koncernens verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av moderbolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets och koncernens ekonomiska situation, och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningskyldighet mot bolaget
- på något annat sätt handlat i strid med försäkringsrörelselagen, lagen om årsredovisning i försäkringsföretag eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med försäkringsrörelselagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisions sed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med försäkringsrörelselagen.

Som en del av en revision enligt god revisions sed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaper. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med försäkringsrörelselagen.

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB, 113 97 Stockholm utsågs till Länsförsäkringar Bergslagens revisor av bolagsstämman den 12 april 2018 och har varit bolagets revisor sedan 2010.

Västerås den 14 mars 2019

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Sofie Nordenborg
Auktoriserad revisor

Bolagets fullmäktige

BOLAGETS FULLMÄKTIGE OCH VALBEREDNING

DISTRIKTET FÖR VÄSTERÅS STAD

Göran Johansson, Västerås
Peter Lindström, Västerås
Mårten Bladh, Västerås
Monica Hansen, Västerås
Tomas Ekholm, Västerås
Cina Koskinen, Västerås
Pamela Ernlund, Västerås
Pia Nordlander, Västerås
Pia Nilsson, Västerås
Tony Blomqvist, Västerås
Nicolin Ahlqvist, Västerås
Mats Engström, Västerås
Maja Garpelin, Västerås
Nina Jokela, Västerås
Fia Mårdfelt, Västerås
Tobias Nilsson, Västerås

DISTRIKTET FÖR ÖREBRO KOMMUN

Anders Holm, Örebro
Håkan Gransten, Ervalla
Peter Einarsson, Örebro
Bo Ljunggren, Örebro
Regina Salenfors Andersson, Odensbacken
Mats Tilldal, Örebro
Helena Netz, Örebro
Catrine Östlund, Örebro
Mikael Melitshenko, Örebro
Sandra Eriksson, Örebro
Vilhelm Hanzén, Örebro
Johanna Johnte, Örebro
Carin Neanro, Örebro
Emma Wass, Örebro
Davor Zidaric, Örebro
Therése Hedén, Örebro

DISTRIKTET FÖR HÄLLEFORS, LINDESBERG OCH LJUSNARSBERG, NORA, KARLSKOGA OCH DEGERFORS KOMMUNER

Fredrik Hedborg, Kopparberg
Jan-Erik Höjjer, Degerfors
Helena Jansson, Karlskoga
Anna Berggren, Nora
Ann-Christin Bertilsson
Johan Sigge, Lindesberg
Sofia Tungfelt, Karlskoga

DISTRIKTET FÖR SALA, FAGERSTA, SKINNSKATTEBERG, NORBERG OCH HEBY KOMMUNER

Anita Edholm, Vittinge
Per Erik Nyström, Västerfärnebo
Mats Hägglund, Sala
Ludvig Ericsson, Möklinta
Fredrik Heidenborg, Sala
Christina Stigsdotter, Tärnsjö

DISTRIKTET FÖR LEKEBERG, ASKERSUND, HALLSBERG, LAXÅ OCH KUMLA KOMMUNER

Bengt Olofsson, Pålsboda
Per-Anders Sättergård, Pålsboda
Per Willén, Askersund
Anna Oskarsson, Vretstorp
Anna Eriksson, Kumla

DISTRIKTET FÖR KÖPING, ARBOGA, KUNGSÖR, HALLSTAHAMMAR OCH SURAHAMMARS KOMMUNER

Alexander Knutson
Sofie Tornin, Hallstahammar
Hans Vestholm, Kungsör
Jonna Lindman, Arboga
Johan Pettersson, Köping
Magnus Åstrand, Seglingsberg
Sofia Uppsäll, Munktorp

VALBEREDNING

Anita Edholm, Vittinge, ordförande
Göran Johansson, Västerås, vice ordförande
Peter Einarsson, Örebro
Anna Oskarsson, Vretstorp
Camilla McQuire, Karlskoga
Jonna Lindman, Arboga
Mårten Bladh, Västerås
Mikael Melitshenko, Örebro

Bolagsstyrningsrapport

Länsförsäkringar Bergslagen följer i tillämpliga delar, bland annat med beaktande av att bolaget inte är ett aktiemarknadsbolag. Svensk Kod för bolagsstyrning (Koden).

Bolagsstyrningsrapport tillsammans med bolagsordning, instruktion för valberedning, styrelsens arbetsordning, och bolagsstämmo-protokoll, redovisas på bolagets hemsida www.lfbergslagen.se.

BOLAGSSTÄMMA

Bolagsstämman är Länsförsäkringar Bergslagens högsta beslutande organ med ett antal formella uppgifter som regleras i lag och bolagsordning. Bolagsstämman utgörs av fullmäktige, valda av försäkringstagarna. Antalet fullmäktigeledamöter uppgår (2018) till 57 personer.

Fullmäktige har rätt att delta vid och rösta på bolagsstämman. Deltagande eller röstning via fullmakt är inte tillåtet. Vill enskild delägare/försäkringstagare föra fram något på bolagsstämman sker detta via fullmäktige. Kontakt tas då med någon fullmäktigeledamot som kan föra fram delägarrens/försäkringstagarens synpunkt på bolagsstämman.

Stämmans huvudsakliga uppgifter är att besluta om bolagsordning, utse styrelse, revisor och valberedning samt besluta om ersättning till dessa, fastställa resultat- och balansräkning samt besluta om ansvarsfrihet för styrelsen och verkställande direktören.

Kallelse till bolagsstämman sker tidigast fyra veckor och senast två veckor före stämman. Bestämmelserna i Koden om kallelse till bolagsstämman på bolagets hemsida och om deltagande på distans tillämpas inte av bolaget. Kodens övriga bestämmelser om bolagsstämman, bland annat om styrelsens, ledningens och revisorernas närvaro samt om bolagsstämmans genomförande tillämpas av bolaget. I enlighet med Koden är avsikten att föreslå ordinarie bolagsstämman 2019 att välja styrelsens ordförande och godkänna principer för ersättning och andra anställningsvillkor för bolagets ledning. Vid årsstämman 2019 beslutas också om arvoden.

VALBEREDNING

Bolaget har en, på bolagsstämman, vald valberedning med huvudsaklig uppgift att, till stämman, utarbeta förslag till val av styrelse och revisorer samt ersättning till dessa. Ledamöterna väljs för en mandattid om ett år. Valberedningen kommer att presentera sina förslag för fullmäktige i kallelsen till ordinarie bolagsstämman 2019. Vid bolagsstämman kommer valberedningen att presentera och motivera sina förslag och lämna en redogörelse för hur dess arbete bedrivits. Valberedningens uppgifter och arbetsformer framgår av Instruktion för valberedningen, fastställd av bolagsstämman.

VALBEREDNINGENS LEDAMÖTER

Anita Edholm, ordförande, född 1957,

Vittinge, invald 2001

Göran Johansson, vice ordförande, född 1949, Västerås, invald 1999

Mårten Bladh, född 1970, Västerås, invald 2003

Peter Einarsson, född 1961, Örebro, invald 2003

Mikael Melitshenko, född 1972, Örebro, invald 2015

Camilla McQuire, född 1975, Åtorp, invald 2015

Jonna Lindman, född 1963, Arboga, invald 2013

Anna Oskarsson, född 1969, Vretstorp, invald 2014.

BOLAGETS STYRELSE

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltning. I detta ansvar ingår bland annat att fastställa organisation, mål och strategier samt riktlinjer för kontroll och styrning. Styrelsen ska enligt bolagsordningen bestå av lägst sju och högst nio ledamöter. Inga suppleanter förekommer. Styrelsen består av åtta ordinarie stämموvalda ledamöter. Därutöver finns två ordinarie arbetstagarrepresentanter och suppleant till dessa. Vd ingår inte i styrelsen men är adjungerad. Mandattiden för de stämموvalda ledamöterna uppgår till två år. Avvikelse från Kodens bestämmelse om mandattid om högst ett år sker mot bakgrund av att bolagsstämman kan avsätta eller tillsätta styrelseledamot oavsett mandattid. Längre mandattid än ett år bidrar till att säkerställa kontinuitet och uppbyggnad av kompetens i styrelsen.

STÄMموVALDA STYRELSELEDAMÖTER

(närmare presentation, se nedan)

Bengt-Erik Lindgren, ordförande

Joakim Alkman, vice ordförande

Ann-Christin Norrström

Annika Bergman

Sofia Larsen

Per Åhman

Pär Jansson

Jan-Erik Westlund

FINANSUTSKOTTETS LEDAMÖTER

Bengt-Erik Lindgren, ordförande

Per Åhman

Joakim Alkman

Mikael Sundquist, vd

ERSÄTTNINGsutskottets ledamöter

Bengt-Erik Lindgren, ordförande

Joakim Alkman

BANK- OCH KREDITUTSKOTTETS LEDAMÖTER

Bengt-Erik Lindgren, ordförande

Annika Bergman

Mikael Sundquist, vd

RISK- OCH REVISIONSUTSKOTTETS LEDAMÖTER

Ann-Christin Norrström, ordförande

Sofia Larsen

PERSONALREPRESENTANTER

Helena Lindberg

Henrik Seiver

Linda Kamsvåg, suppleant

BOLAGETS REVISOR

PwC, Stockholm med **Sofie Nordenborg**

som huvudansvarig revisor.

>>>

PERSONUPPGIFTER STYRELSEN

Bengt-Erik Lindgren

Född 1950, bosatt i Stockholm, högskoleekonom
Styrelseuppdrag
Ordförande Länsförsäkringar Bergslagen, sedan 2012
Ledamot Länsförsäkringar Bank AB
Ledamot Humlegården Fastigheter AB
Ledamot Länsförsäkringsbolagens Fastighets-handelsbolag Humlegården
Ordförande Fastighetsbolaget Congresshuset i Västerås
Ordförande Länsförsäkringar Bergslagen Fastigheter AB
Ledamot Lansa Fastigheter AB
Ledamot Lansa Bostadsfastigheter AB
Ordförande Prevas AB
Ledamot Sunnerstaholm Invest AB

Joakim Alkman

Född 1963, bosatt i Örebro, civilekonom
Styrelseuppdrag
Ledamot Länsförsäkringar Bergslagen, sedan 2010
Ledamot Peridot Group
Ordförande Nethouse Sverige AB
Ledamot Nethouse Scandinavia AB
Ordförande Nercia Utbildning AB
Ledamot Peridot Holding
Ledamot Prevas AB

Ann-Christin Norrström

Född 1952, bosatt i Uppsala, högskoleekonom
Styrelseuppdrag
Ledamot Länsförsäkringar Bergslagen, sedan 2015
Ledamot SLU Holding
Ordförande Almi Företagspartner Uppsala AB
Ordförande Diakonistiftelsen Samariterhemmet
Ledamot SH Bygg, sten & anläggnings AB
Ledamot Uppsala stadsmision
Ledamot Länsstyrelsen i Uppsala Län

Annika Bergman

Född 1966, bosatt i Närkes Kil, lantmästare
Styrelseuppdrag
Ledamot Länsförsäkringar Bergslagen, sedan 2009
Suppleant Arbio AB
Ledamot Högsta Christinehof Förvaltning
Ledamot Bygghandlarna BIAB
Ledamot XL Bygg
Ledamot SLU Holding
Ledamot Örebroporten Förvaltning AB
Ledamot Örebroporten Fastighets AB

Sofia Larsen

Född 1972, bosatt i Örebro, civilekonom
Styrelseuppdrag
Ledamot i Länsförsäkringar Bergslagen, sedan 2016
Ordförande Jusek
Ledamot Sensoriskt Arkiv MB AB
Ledamot Örebrokompaniet AB
Ledamot Entreprenörskapsforum

Per Åhman

Född 1954, bosatt i Västerås, specialist allmänmedicin
Styrelseuppdrag
Ledamot i Länsförsäkringar Bergslagen sedan 2008
Ledamot Medecora Åhman AB

Pär Jansson

Född 1970, bosatt i Västerås, jurist
Styrelseuppdrag
Ledamot i Länsförsäkringar Bergslagen, sedan 2018

Jan-Erik Westlund

Född 1956, bosatt i Västerås, ekonom
Styrelseuppdrag
Ledamot i Länsförsäkringar Bergslagen, sedan 2018
Ledamot Styrelseakademien Mälardalen
Ledamot West-in Västerås AB

Helena Lindberg

Född 1978, bosatt i Västerås, högskolekurser i ekonomi
Verksamhet
Banktjänsteman
Övriga uppdrag
Personalrepresentant i Länsförsäkringar Bergslagens styrelse sedan 2015
Ordförande i personalklubb Forena

Henrik Seiver

Född 1956, bosatt i Karlskoga, säljare sakförsäkring
Verksamhet
Innesäljare privat
Styrelseuppdrag
Personalrepresentant i Länsförsäkringar Bergslagens styrelse sedan 2018
Styrelseledamot i Länsförsäkringar Bergslagens FTF-klubb

Linda Kamsvåg

Född 1977, bosatt i Västerås, magisterexamen i företagsekonomi med inriktning mot ekologisk ekonomi
Verksamhet
Hållbarhetsstrateg
Styrelseuppdrag
Ordförande i Länsförsäkringar Bergslagens SACO-klubb
Personalrepresentant (suppleant) i Länsförsäkringar Bergslagens styrelse sedan 2014

Bolagets verkställande direktör

Mikael Sundquist

Född 1961, bosatt i Västerås, civilekonom, verkställande direktör
Styrelseuppdrag
Ledamot Länsförsäkringar AB
Ordförande Handelskammaren Mälardalen

Länsförsäkringar Bergslagens revisor

Sofie Nordenborg

Född 1978, auktoriserad revisor, PwC, Stockholm
Revisorsuppleant, PwC, Stockholm

STYRELSENS ARBETSORDNING

Styrelsen har fastställt en arbetsordning för sitt arbete. Översyn av arbetsordningen sker årligen.

STYRELSENS SAMMANTRÄDEN

Styrelsen har under räkenskapsåret 2018 haft 7 ordinarie ett konstituerande och två extra sammanträden.

NÄRVARO STYRELSENS SAMMANTRÄDEN 2018

Bengt-Erik Lindgren: 9 sammanträden

Joakim Alkman: 9 sammanträden

Ann-Christin Norrström: 9 sammanträden

Annika Bergman: 8 sammanträden

Sofia Larsen: 8 sammanträden

Per Åhman: 9 sammanträden

Pär Jansson: samtliga sammanträden

efter bolagsstämman (6 st)

Jan-Erik Westlund: samtliga sammanträden efter bolagsstämman (6 st)

Företagsledningen

Överst från vänster; Jan-Åke Eriksson, affärsområdeschef Försäkring Jenny Green, chef för affärsutveckling och IT, Bjarne Lindén, skadecchef, Ann-Christin Lindahl, affärsområdeschef Bank, Pia Sundeck, ekonomi- och finanschef och Mikael Sundquist, verkställande direktör. **Sittande från vänster;** Anna-Maria Wallin, kommunikationschef och Ann-Christin Palmér, personalchef.

Styrelsen

- 1 Bengt-Erik Lindgren**
Ordförande
- 2 Annika Bergman**
- 3 Ann-Christin Norrström**
- 4 Joakim Alkman**
- 5 Per Åhman**
- 6 Sofia Larsen**
- 7 Pär Jansson**
- 8 Jan-Erik Westlund**
- 9 Henrik Seiver**
Personalrepresentant
- 10 Helena Lindberg**
Personalrepresentant
- 11 Linda Kamsvåg**
Personalrepresentant suppleant

Ord och uttryck

ALLMÄNT

Bruttoaffär

Försäkringsaffär utan avdrag för den del av affären som återförsäkras hos andra bolag.

Direkt försäkring

Försäkringsavtal direkt mellan bolaget och försäkringstagaren. Till skillnad från indirekt försäkring är bolaget direkt ansvarig gentemot försäkringstagaren.

Återförsäkring

Om ett försäkringsbolag inte kan eller vill bära hela den ansvarighet som det iklätt sig gentemot försäkringstagare, återförsäkrar bolaget de tecknade försäkringarna - helt eller delvis - hos andra bolag. Man talar här om avgiven återförsäkring hos det förstnämnda bolaget och om mottagen återförsäkring (indirekt försäkring) hos det sistnämnda bolaget.

Affär för egen räkning (f.e.r.)

Med affär för egen räkning avses den del av försäkringsaffären som försäkringsbolaget själv står risken för och som alltså inte återförsäkras hos andra bolag. Affär för egen räkning är med andra ord bruttoaffär minskat med avgiven återförsäkring.

TERMER I RESULTATRÄKNINGEN OCH RESULTATANALYSEN

Premieinkomst

Under året influtna premier med förfallodag under det aktuella året samt förskottsbetalda premier med förfallodag under det aktuella året.

Premieintäkt

Avser, kort uttryckt, den premieinkomst som belöper på räkenskapsåret. Premierna inbetalas vid skilda förfalldagar under året och avser som regel en försäkringstid på ett år. Vid räkenskapsårets slut har bolaget således erhållit premier som till större eller mindre del avser närmast följande år. Denna del av premieinkomsten redovisas i bokslutet som en avsättning som kallas avsättning för ej intjänade premier. Motsvarande avsättning vid räkenskapsårets början frigörs och är en intäkt för det aktuella året. Se även kvardröjande risker. Premieintäkten för året består således av följande poster: avsättning för ej intjänade premier vid årets början plus premieinkomst under året minus avsättning för ej intjänade premier vid årets slut.

Kapitalavkastning överförd från försäkringsrörelsen

Eftersom premierna betalas i förskott och viss tid förflyter från det en skada inträffar till dess ersättning utbetalas, uppsamlas hos bolaget ett kapital som ger avkastning. Den beräknade räntan på detta kapital överförs i resultatredovisningen från kapitalförvaltningen till skadeförsäkringsrörelsen under benämningen kapitalavkastning överförd från försäkringsrörelsen.

Försäkringsersättningar

Utbetalda försäkringsersättningar plus avsättning för oreglerade skador vid årets slut minus avsättning för oreglerade skador vid årets början. En del av försäkringsersättningarna utgörs av avvecklingsresultat på tidigare års avsättning för oreglerade skador. I utbetalda försäkringsersättningar ingår kostnaderna för skadereglering.

Driftskostnader

Driftskostnader är en sammanfattande benämning på kostnader för anskaffning av försäkringsavtal och kostnader för administration. Kostnaderna för skadereglering redovisas under försäkringsersättningar.

Avvecklingsresultat

För skador som inte är slutreglerade vid räkenskapsårets utgång reserveras medel, i bokslutet, i avsättning för oreglerade skador. Att bedöma kommande utbetalningar kan av många olika skäl vara svårt. Inflationsutvecklingen kan bli en annan än den som förutsattes när skadan värderades. Lagstiftning och/eller praxis beträffande personskador kan förändras. Vidare är det rent allmänt svårt att bedöma utbetalningarna för en komplicerad skada, vars slutreglering kan ligga flera år framåt i tiden. Om det beräknade ersättningsbeloppet för en skada visar sig vara övervärderat, uppstår en avvecklingsvinst. Om beloppet undervärderats blir det på motsvarande sätt en avvecklingsförlust.

TERMER I BALANSRÄKNINGEN

Försäkringstekniska avsättningar

Sammanfattande benämning på gjorda avsättningar för ej intjänade premier och kvardröjande risker, oreglerade skador och återbäring.

Avsättning för ej intjänade premier

En avsättning som i princip motsvarar den del av premieinkomsten som vid bokslutet hänförs till nästkommande år.

Avsättning för kvardröjande risker

Om avsättning för ej intjänade premier bedöms otillräcklig för att täcka förväntade skade- och driftskostnader för det gamla försäkringsbeståndet fram till nästa förfalldag, skall denna ökas med avsättning för kvardröjande risker.

Avsättning för oreglerade skador

De skador som inträffar under räkenskapsåret hinner av olika skäl (tidskrävande utredningar med mera) inte alltid slutregleras före årets utgång. I bokslutet måste därför en avsättning göras för beräknade, ännu inte utbetalda skadeersättningar som kallas avsättning för oreglerade skador. I denna avsättning ingår även den beräknade kostnaden för att slutreglera de skador som ingår i avsättningen.

Avsättning för återbäring

Avsättning för återbetalning (återbäring) som tilldelats kunderna men vid bokslutstillfället ännu inte betalats ut.

Säkerhetsreserv

Kollektiv säkerhetsbetingad förstärkning till de försäkringstekniska avsättningarna i skadeförsäkring.

Utjämningsfond

Skadeförsäkringsrörelse är av naturliga skäl utsatt för betydande svängningar i årsresultaten, främst beroende på antalet storskador och deras omfattning. För att utjämna dessa svängningar har till och med 1990 skattefri avsättning kunnat ske till en fond som kallas utjämningsfond. Ytterligare avsättning får inte göras. Fonden får användas till att täcka förlust på försäkringsverksamheten eller totalt.

Periodiseringsfond

Svensk skattelagstiftning medger under vissa förutsättningar avsättning till periodiseringsfond. Avsättning får ske med högst 25 procent av den taxerade inkomsten. En avsättning skall återföras till beskattning senast sjätte året efter avsättningen. Genom avsättning till periodiseringsfond kan en skattemässig resultatutjämning ske mellan olika år.

Avsättning för uppskjuten skatt

Avsättning för uppskjuten skatt på realiserade vinster på placeringstillgångar samt på skillnaden mellan bokförd och skattemässig värdering på fastigheter.

Fond för verkligt värde

Skillnaden mellan placeringstillgångarnas verkliga värde och anskaffningsvärde efter avdrag för uppskjuten skatt.

ÖVRIGA TERMER OCH NYCKELTAL

Konsolideringskapital

Sammanfattande benämning på summan av beskattat eget kapital, obeskattade reserver och uppskjutna skatteskulder.

Konsolideringsgrad

Förhållandet mellan konsolideringskapitalet och premieinkomst för egen räkning, uttryckt i procent. Konsolideringsgraden - beräknat på detta sätt - är det mått på kapitalstyrka som används i försäkringsbranschen.

Kapitalbas enligt Sovens II

Kapitalbasen är enkelt uttryckt det tillgängliga kapitalet. Ett företags kapitalbas innehåller i första hand eget kapital, men dessutom kan, inom vissa gränser, upptagna förlagslån också räknas in.

Skadeprocent (f.e.r.)

Försäkringsersättningar för egen räkning i förhållande till premieintäkt för egen räkning.

Driftskostnadsprocent (f.e.r.)

Driftskostnader för egen räkning i förhållande till premieintäkt för egen räkning.

Totalkostnadsprocent (f.e.r.)

Summan av skadeprocent (f.e.r.) och driftskostnadsprocent (f.e.r.).

SCR

Solvenskapitalkravet (SCR) beräknas utifrån alla kvantifierbara risker i verksamheten och ska med 99,5 procent sannolikhet garantera att bolaget inte blir insolvent under en ettårsperiod. Kapitalkravet ska beräknas utifrån följande risker, skadeförsäkringsrisk, livförsäkringsrisk, marknadsrisk, motpartsrisk och operativ risk.

MCR

Minimikapitalkravet (MCR) beräknas till en summa som med 85 procent sannolikhet ska täcka det värsta tänkbara scenariot, till exempel en börskrasch.

